

Een onderzoek naar de invloed van het gebruik van Engelse media op Engelse woordenschat van kinderen op VVTO- en controlescholen

BACHELORSCHRIPTIE

NI, E. (ELISA)

S4341104

04-02-2020

EERSTE BEGELEIDER: MIRJAM BROERSMA

TWEEDE BEGELEIDER: ROELAND VAN HOUT

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	1
Samenvatting	3
1. Inleiding vroeg vreemdetalenonderwijs en invloed van media	4
§1.1 Opkomst van VVTO	4
§1.3 Onderzoeken naar invloed VVTO op taalbeheersing.....	5
§1.4 Onderzoeken naar invloed buitenschoolse media op taalbeheersing	6
§1.6 Onderzoeksopzet	7
2. Methode	9
§2.1 Onderzoeksopzet.....	9
§2.2 Materiaal	10
§2.3 Participanten	11
§2.4 Procedure	11
§2.5 Apparatuur	12
§2.6 Data-analyse.....	12
3. Resultaten	13
§3.1 Statistiek Engelse taalvaardigheid.....	13
§3.2 Tijdsbesteding aan Engelse media per groep.....	14
§3.3 Factoranalyse en dimensies	17
§3.4 Statistische analyses: relatie tussen media op Engelse taalvaardigheid	18
4. Discussie	20
§4.1 Deelvraag 1: Hoe goed presteren leerlingen met relatief veel blootstelling aan Engelse media op het Engels in vergelijking met leerlingen met relatief weinig blootstelling aan Engelse media?	20
§4.2 Deelvraag 2: Hoe goed presteren leerlingen in VVTO op het Engels in vergelijking met leerlingen op controlescholen?	21
§4.3 Deelvraag 3: Hoe goed presteren leerlingen uit groep 1 op het Engels in vergelijking met leerlingen uit groep 5?.....	21
§4.4 Onderzoeksvraag: Hoe groot is de invloed van media op de Engelse woordenschat bij kinderen in groep 1 en 5 in VVTO in vergelijking met regulier onderwijs?	22
§4.5 Limitaties en aanbevelingen	22
§4.6 Conclusie	23
Literatuurlijst	24
Bijlage 1: ANOVA analyse.....	26

Bijlage 2: Figuren Engelse mediagebruik groep 1	27
Bijlage 3: Figuren Engelse mediagebruik groep 5	29
Bijlage 4: Boxplots aantal uur per kind per variabele per school/groep.....	31
Bijlage 5: Boxplots dimensie Kleuteractiviteiten.....	35
Bijlage 6: Boxplots dimensie Passief Auditief/Visuele media	37
Bijlage 7: Boxplots dimensie Interactieve media.....	38
Bijlage 8: Scatterplots Engelse taalvaardigheid per dimensie per kind en school/groep	40
Bijlage 9: Toelichting vragen in vragenlijst.....	42
Appendix 1: Volledige vragenlijst	44

Samenvatting

In dit onderzoek is getracht een verband te vinden tussen het gebruik van buitenschoolse Engelse media en de Engelse woordenschatkennis van kinderen in groep 1 en 5 op zowel VVTO-scholen als controlescholen. Om dit te onderzoeken is er gebruik gemaakt van de PPVT-test en ingevulde vragenlijsten van kinderen over hun gebruik van Engelse media buiten school. Uit de resultaten blijkt dat er geen significant effect wordt gevonden voor de invloed van de blootstelling aan buitenschoolse media op de Engelse woordenschat. Wel kan worden geconcludeerd dat leerlingen op VVTO-scholen een hogere woordenschatscore hebben ten op zichte van leerlingen op reguliere scholen, evenals dat kinderen uit groep 5 beter presteren dan kinderen uit groep 1.

1. Inleiding vroeg vreemdetalenonderwijs en invloed van media

De Engelse taal neemt wereldwijd een steeds grotere en belangrijkere positie in, waardoor de beheersing van die taal ook steeds belangrijker wordt (Herder en De Bot, 2005). Meer en meer basisscholen in Nederland beginnen onder andere om die reden eerder met het lesgeven van het Engels aan kinderen (Naber en Lowie, 2012). Kinderen komen daarmee in de onderbouw al in contact met het Engels in plaats van in groep 7 volgens het gebruikelijke lesprogramma. Het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap hoopt dat op die manier de Engelse vaardigheid van de kinderen toeneemt, omdat een taal leren vanaf een jonge leeftijd verschillende voordelen met zich mee zou meebrengen (Herder en De Bot, 2005). Het leidt tot een betere Engelse uitspraak en een eerder algemeen taalbegrip (Westhoff, 2005). Een belangrijke factor in de kennis van het Engels die speelt bij taalontwikkeling is de buitenschoolse blootstelling aan de taal. Vooral media, zoals televisie, computerspelletjes en muziek, lijken veel teweeg te kunnen brengen (De Graaff, 2015).

Dit onderzoek heeft tot doel het effect van blootstelling aan Engelse media op de taalprestatie van het Engels vast te stellen. Om het effect van deze blootstelling op de Engelse leerprestaties vast te stellen, is de Engelse woordenschat van kinderen in het vroeg vreemdetalenonderwijs (VVTO) en van kinderen uit het regulier onderwijs gemeten. Er wordt gekeken naar de verschillen binnen en tussen scholen. Voordat er een nader beeld wordt gegeven van het onderzoek, wil ik het begrip vroeg vreemdetalenonderwijs wat uitgebreider toelichten.

§1.1 Opkomst van VVTO

Het lesgeven van het vak Engels is al sinds 1986 verplicht in Nederland voor kinderen in het primair onderwijs (Van Galen, Gregersen-Hermans, & Broersma, 2016). Met het groeiend belang voor beheersing van de Engelse taal is er afgelopen jaren ook veel verandering opgetreden in de inrichting van het tweedetaalonderwijs. Steeds meer onderwijsinstellingen zijn namelijk begonnen met het implementeren van vroeg vreemdetalenonderwijs. De groei van deze scholen met VVTO wordt sinds 2004 gestimuleerd door het ministerie van Onderwijs en het Europees Platform (Herder en De Bot, 2005) en is sindsdien aanzienlijk gestegen. In 2004 bedroeg het aantal VVTO-scholen minder als 100 en telt nu ruim 1100 in 2015 (Van Galen, Gregersen-Hermans, & Broersma, 2016).

Een VVTO-school houdt in dat het lesgeven van Engels (of een andere vreemde taal) op een eerdere leeftijd start dan de landelijke norm. Normaal krijgen kinderen Engelse les aangeboden vanaf groep 7, op een leeftijd van ongeveer 10-11 jaar. VVTO-scholen mogen zelf bepalen in welke groep zij willen starten met de Engelse les, hiervoor wordt vaak groep 1 gekozen. Ook zijn scholen in zekere mate vrij in de beleidskeuze van het aantal uren Engels per week, de vorm van

lesgeven en de leerkracht (Herder en De Bot, 2005). Het Engelse lesaanbod van scholen varieert met een maximum van 15% van de lestijd per week. De vorm van lesgeven verschilt per school: een school kan gedeeltelijk lessen in het Engels geven, volledige lessen in het Engels geven of een mix van beide. Ook de keuze voor een vakdocent, een groepsdocent of een native speaker wordt door de school bepaald. Een onderwijsvorm die vergelijkbaar is met immersie-onderwijs en hedendaags steeds meer aandacht krijgt, is CLIL. Dit begrip staat voor Content and Language Integrated Learning en houdt in dat zaakvakken in een vreemde taal worden gegeven (Strobbe & Sercu, 2011). Bijvoorbeeld het vak Wiskunde wordt ook in het Engels gegeven. CLIL verschilt van immersie-onderwijs doordat deze een beperkter lessenspakket in de vreemde taal aanbiedt dan immersie-onderwijs. Verder onderscheidt CLIL zich doordat deze dubbele doelstellingen hanteert. Tijdens de lessen is niet alleen de vakinhoud van belang maar ook de taalvaardigheid.

Niet alleen in Nederland komt dit type onderwijs voor, maar ook in andere landen. Ieder land hanteert een eigen beleid in het vroeg vreemdetalenonderwijs. Herder en de Bot (2005) deden een literatuurstudie naar vroeg vreemdetalenonderwijs in een internationaal perspectief. Naast Nederland wordt het beleid omtrent het aanbieden van Engelse les in verschillende werelddelen en landen zoals Canada, Australië en Europa behandeld. Motivatie om kinderen op eerdere leeftijd de Engelse taal te introduceren komt onder andere vanuit de vanzelfsprekende gedachte ‘hoe eerder hoe beter’. Deze uitspraak wordt echter niet altijd ondersteund, dat blijkt wel uit de verscheidene onderzoeken die zijn uitgevoerd op dit gebied en die wisselende resultaten laten zien.

§1.3 Onderzoeken naar invloed VVTO op taalbeheersing

Uit een onderzoek van Naber en Lowie (2012) werden de resultaten van een Engelse woordenschattest van kinderen op een VVTO-school vergeleken met die van kinderen op een controleschool. Kinderen op de VVTO-school kregen al Engelse les vanaf groep 1 en de kinderen op de controleschool kregen vanaf groep 7 Engels aangeboden. De kinderen bevonden zich in groep 8 tijdens het meetmoment en hun woordenschat werd getoetst op basis van de PVVT-test. Hieruit bleek dat er geen significant verschil was in het niveau Engels tussen de scholen.

Een onderzoek dat wel positieve uitkomsten laat zien op de Engelse taalvaardigheid is dat van de Graaff (2005). Hij vergeleek de resultaten van VVTO-leerlingen en leerlingen in regulier onderwijs met elkaar om vast te stellen of er een verschil in prestatie was op de Engelse taalvaardigheid. Daaruit bleek dat de vroege starters inderdaad een significant hogere gemiddelde score hadden behaald ten opzichte van de late starters. Deze verschillen waren klein, maar de onderlinge verschillen binnen de reguliere scholen en VVTO-scholen waren groot. In dit onderzoek werden verschillende taalaspecten getoetst, waaronder luistervaardigheid, leesvaardigheid, spelling

en mondelinge vaardigheid van het Engels. De bijbehorende toetsen werden in samenwerking met Anglia Network Europe ontwikkeld en werden in groep 8 afgelegd (de Graaff, 2005).

Bovendien beschrijft Lobo (2013) de positieve effecten van een CLIL-aanpak op de taalontwikkeling van kinderen uit groep 1 en 3 op reguliere scholen. In haar longitudinale onderzoek testte ze de L2-woordenschat en de L2-uitspraak met behulp van de PPVT en een speciaal II-woordeneliminatieopdracht. Beide testen laten een significante groei zien in de taalontwikkeling, ondanks dat de scores laag waren. Deze uitkomsten zijn verrassend omdat er niet expliciet gebruik wordt gemaakt van woordenschatonderwijs of fonetische instructies (Lobo, 2013). Dit suggereert dus dat de leerlingen aandacht besteden aan de vorm van taal ook al wordt de taal niet ingezet om een vreemde taal te leren maar om iets inhoudelijks uit te leggen.

§1.4 Onderzoeken naar invloed buitenschoolse media op taalbeheersing

Naast het aanbieden van Engelse les op een jongere leeftijd, melden Herder en De Bot (2005) dat ook buitenschoolse invloeden een effect lijken te hebben op de taalprestaties van kinderen. Uit eerder onderzoek is gebleken dat buitenschoolse media van invloed kan zijn op het leren van de Engelse taal. Vooral media in de vorm van televisie en computerspelletjes zouden het leerproces van taal kunnen beïnvloeden bij kinderen. Een voorbeeld van een onderzoek waaruit bleek dat buitenschoolse media effect heeft op het leren van de Engelse taal is het onderzoek van De Graaff (2015). Daaruit bleek dat leerlingen die veel blootgesteld werden aan het Engels buiten school schriftelijk beter presteerden. Zij haalden een hogere score op het gebied van luistervaardigheid, leesvaardigheid, spelling en gebruik van Engels. Dit gold voor zowel VVTO-leerlingen als leerlingen van controlescholen, allemaal afkomstig uit groep 8.

Het onderzoek van Verspoor, De Bot en Van Rein (2010) liet zien hoe groot het belang van buitenschoolse invloeden is bij het leren van Engels. Zij vergeleken leerlingen die niet of nauwelijks werden blootgesteld aan Engelse media met leerlingen die wel regelmatig werden blootgesteld aan Engelse media. Uit de resultaten konden zij concluderen dat gebrek aan contact met Engelse media tot een lagere score op taalvaardigheid leidt, maar dat deze verschilde per vaardigheid en meetmoment. De taalvaardigheid werd getoetst door middel van schrijftoetsen en woordenschattesten. Over het algemeen scoorden leerlingen met geen of nauwelijks contact met Engelse media significant lager dan leerlingen met regelmatig contact. In de gegevens van het eerste meetmoment (jaar 1) was er sprake van een significant sterke correlatie tussen schrijfvaardigheid en contact met media. Resultaten van het derde meetmoment (jaar 3) lieten zien dat de correlatie met receptieve vaardigheden ook significant was. Wel moet worden opgemerkt dat dit onderzoek gedaan is met leerlingen uit groep 1 en 3 van het Voortgezet Onderwijs.

Een ander onderzoek waarin de invloed van buitenschoolse media een positief effect bleek te hebben op de Engelse woordenschat van kinderen is het onderzoek van Naber en Lowie (2012). Ondanks dat hun resultaten geen positief effect toonden voor het vroeger aanbieden van Engelse les, konden ze wel constateren dat buitenschoolse media een belangrijke rol speelt in het taalverwervingsproces. Naber en Lowie (2012) suggereren dat er sprake is van een wisselwerking tussen het buitenschoolse Engelse aanbod en de Engelse taalbeheersing van kinderen. Hoe meer blootstelling aan Engelse media, hoe hoger de score op de woordenschattest. Maar ook hoe hoger het Engelse taalniveau, hoe makkelijker het voor kinderen is om Engelse televisie en computerspelletjes te volgen en daar meer tijd aan te besteden. Tevens constateerden Naber en Lowie (2012) dat de invloed van Engelse televisie en computerspelletjes het grootst is van de verschillende soorten media.

In het ELLiE Project (2011) werd onderzocht hoe buitenschoolse invloed, met name thuis, invloed heeft op het leergedrag van een vreemde taal bij kinderen in zes verschillende Europese landen. Deze informatie werd verzameld door middel van een vragenlijst die ouders moesten invullen. De lees- en luistervaardigheid van de kinderen werden gemeten door verschillende lees- en luisteroefeningen. Uit de vragenlijsten van ouders is naar voren gekomen dat kinderen in het algemeen de meeste tijd besteden aan het luisteren van muziek in de desbetreffende taal die ze aan het leren waren en het bekijken van ondertitelde films of tv-programma's. Voor de scores van de lees- en luisteroefeningen werd het kijken naar ondertitelde films en tv-programma's als meest invloedrijke factor beschouwd. Daarnaast gaven leerkrachten in interviews aan dat ze merkten dat digitale media effect had op de taalvaardigheid van kinderen. Zo merkten ze op dat hun uitspraak beter klonk, dat ze goed konden luisteren en dat ze woorden en uitspraken overnamen uit games en van het internet.

§1.6 Onderzoeksopzet

Er zijn dus al eerdere onderzoeken uitgevoerd om te kijken of kinderen in VVTO beter presteren op de Engelse taal in vergelijking met kinderen op controlescholen. Ook zijn er onderzoekers geweest die hebben onderzocht of de mate van blootstelling aan Engelse media invloed heeft op de Engelse taalprestaties van kinderen. Echter, bij de meeste onderzoeken zijn telkens kinderen van dezelfde leeftijdscategorie of leerjaar vergeleken. Het maken van een vergelijking tussen kinderen van verschillende leeftijdscategorieën zou mogelijk aanvullende en interessante uitkomsten kunnen opleveren.

Het huidige onderzoek kijkt naar de woordenschat van kinderen uit groep 1 en 5 in VVTO en controlescholen om de invloed van blootstelling aan Engelse media te bestuderen. Er is voor

verschillende leeftijdsgroepen gekozen omdat dit mogelijk tot interessante resultaten kan leiden. Er wordt namelijk aangenomen dat kinderen uit groep 5 cognitief verder ontwikkeld zijn en meer blootgesteld worden aan Engelse media dan kinderen uit groep 1. Dit onderzoek zou meer inzicht kunnen bieden in welke bijdrage Engelse media kan leveren aan de taalprestaties van kinderen van verschillende leeftijden in verschillende soorten onderwijs. Resultaten zouden ons kunnen vertellen of voldoende stimulatie van buitenschools contact de taalvaardigheid van kinderen kan verbeteren. Scholen zouden hierop aan kunnen sluiten en het gebruik van Engelse media (meer) in hun schoolbeleid kunnen betrekken en stimuleren.

Uiteindelijk is, op basis van de eerdergenoemde onderzoeken die zijn uitgevoerd over de invloed van Engelse media op Engelse woordenschat, de volgende hoofdvraag geformuleerd: Hoe groot is de invloed van media op de Engelse woordenschat bij kinderen in groep 1 en 5 in VVTO in vergelijking met regulier onderwijs? Om deze hoofdvraag te beantwoorden zijn de volgende deelvragen toegevoegd. Deelvraag 1 luidt: Hoe goed presteren leerlingen met relatief veel blootstelling aan Engelse media op het Engels in vergelijking met leerlingen met relatief weinig blootstelling aan Engelse media? Deze vergelijking wordt gemaakt voor leerlingen in VVTO en hetzelfde gebeurt voor de leerlingen op controlescholen. Deelvraag 2 luidt: Hoe goed presteren leerlingen in VVTO op het Engels in vergelijking met leerlingen op controlescholen? Tot slot wordt deelvraag 3 behandeld: Hoe goed presteren leerlingen uit groep 1 op het Engels in vergelijking met leerlingen uit groep 5?

Voor deelvraag 1 wordt verwacht dat kinderen in zowel VVTO als op controlescholen met relatief veel blootstelling aan Engelse media beter zullen presteren dan kinderen met relatief weinig blootstelling aan Engelse media. Reden voor deze verwachting is dat de mate van Engelse input erg van belang is bij het leren van de Engelse taal: hoe meer input, hoe meer (onbewuste) kennis van de Engelse taal.

Voor deelvraag 2 wordt verwacht dat VVTO-leerlingen beter zullen presteren dan kinderen op controlescholen. Dit verschil hoeft echter niet groot te zijn, zoals in eerdere onderzoeken is gebleken. Reden voor deze verwachting is dat VVTO-leerlingen een voorsprong in taalvaardigheid zouden hebben vanwege de vroege start van Engelse les.

Als antwoord op deelvraag 3, wordt verwacht dat kinderen uit groep 1 bij beide onderwijsvormen minder goed zullen scoren op woordenschat dan kinderen uit groep 5. Reden voor deze verwachting is dat kinderen uit groep 5 ouder zijn en waarschijnlijk meer blootgesteld worden aan Engelse media dan kinderen uit groep 1.

2. Methode

§2.1 Onderzoeksopzet

De afhankelijke variabele in dit onderzoek is de Engelse woordenschat van kinderen. De onafhankelijke variabelen zijn type onderwijs, groep en mate van blootstelling aan Engelse media. De variabele type onderwijs omslaat VVTO en controlescholen. Scholen die geen vervroegd Engelse les krijgen vallen onder de controlescholen. Onder de variabele groep wordt onderscheid gemaakt tussen kinderen uit groep 1 en kinderen uit groep 5. De variabele blootstelling aan Engelse media is een continue variabele.

De benodigde data van kinderen in VVTO voor dit onderzoek werden verzameld uit 7 VVTO-scholen in Nederland. Het gaat om de scholen de Bergse Zonnebloem, de Bongerd, de Fontein, de Krullebaar, de Springplank, de Stadhouders en de Veldraker. De data van kinderen op controlescholen zijn verzameld op 4 scholen, namelijk de Patrimonium, de Schouw, de Tandem en de Toonladder Galecop. In dit onderzoek werd gekeken naar de woordenschat van kinderen uit groep 1 van beide soorten onderwijs. Deze data werden vergeleken met de woordenschat van kinderen uit groep 5 van beide soorten onderwijs. Er is gekozen voor deze twee leeftijdsgroepen omdat het verschil in leeftijd mogelijk tot interessante resultaten kan leiden, ervan uitgaande dat kinderen uit groep 5 cognitief verder ontwikkeld zijn en meer blootgesteld worden aan Engelse media dan kinderen uit groep 1.

De data die de Engelse woordenschatkennis van de kinderen weergeven, werden verkregen door middel van een online PPVT (Peabody Picture Vocabulary Task) (Dunn & Dunn, 2007). De PPVT werd zowel in het Engels als het Nederlands afgenomen, maar er wordt enkel de data van de Engelse variant gebruikt omdat deze relevant is voor dit onderzoek. Er is gekozen voor een PPVT omdat dit een algemene schatting geeft van het woordenschatniveau van een kind op basis van de leeftijd.

De data betreffende het aantal uren buitenschoolse contact met Engelse media werden verzameld door middel van vragenlijsten die ouders over hun kind hadden ingevuld. Hierin werd onder andere gevraagd naar het gemiddeld aantal uren dat het kind besteedt aan Engelse televisie programma's, (computer)spelletjes en muziek. Met deze data kunnen er vergelijkingen binnen scholen worden gemaakt door de groepen met elkaar te vergelijken. Ook kunnen er vergelijkingen tussen scholen worden gemaakt door de data van VVTO en controlescholen te vergelijken.

§2.2 Materiaal

Engelse woordenschat

Om de Engelse woordenschat te testen bij kinderen werd gebruik gemaakt van de Engelse PPVT (PPVT™-4). De PPVT Engels was het laatste onderdeel van een reeks opdrachten die het taalvermogen en werkgeheugen van het kind testten. Antwoorden en scores werden schriftelijk bijgehouden op daarvoor bestemde scoreformulieren van de PPVT. Elk kind kreeg individueel de verschillende opdrachten te zien via een laptop. Het kind moest mondeling antwoord geven en/of het juiste antwoord aanwijzen. Bij de PPVT kreeg het kind telkens 4 afbeeldingen te zien in één Powerpoint slide op het scherm van de laptop. In de Powerpoint slide bevond zich een geluidsbestand van een Engels woord dat automatisch afgespeeld werd. Het was de bedoeling dat het kind de afbeelding koos die bij Engelse woord hoorde. Wanneer het kind het woord niet goed had verstaan, mocht deze het woord meerdere keren opnieuw beluisteren. Er zat geen tijdslimiet aan deze taak. Wanneer het kind antwoord had gegeven, werd vlot overgegaan naar de volgende slide met afbeeldingen. Alle stappen die op de laptop werden ondernomen (geluidsfragment opnieuw laten beluisteren, doorklikken naar volgende slide etc.), werden uitgevoerd door de testafnemer zelf. Wanneer het kind opmerkte dat hij/zij het antwoord niet wist, werd verteld dat hij/zij de afbeelding mocht kiezen waarvan hij/zij denkt dat het goede antwoord was. Eerst werd geoefend met een aantal proefitems, welke niet meetellen in het onderzoek. Deze items werden afgenomen om te kijken of het kind de opdracht snapte. Tijdens het afnemen van de taak was het niet de bedoeling dat het kind er nadrukkelijk op gewezen werd of hij/zij goed of fout antwoordde. Wel mocht het kind licht aangemoedigd worden met “Goedzo!”, “Dat doe je goed!” of iets dergelijks. Het afnemen van de proefitems vormde hierop een uitzondering. Hierbij mocht wel feedback gegeven worden wanneer het kind goed of fout antwoordde. Bij een fout antwoord mocht het goede antwoord bekend worden gemaakt. Het afnemen van deze tests werd uitgevoerd door verschillende personen, bestaande uit verschillende studenten waaronder ikzelf en mijn begeleider.

Buitenschools contact met Engelse media

Voor het berekenen van de gemiddelde blootstelling aan Engelse media van een kind, werden vragenlijsten aan ouders meegegeven. Deze vragenlijsten zijn gebaseerd op het FLiPP onderzoek, maar is nog aangepast (FLiPP, Foreign Languages in Primary school Project, 2012). Hierin werden verschillende vragen gesteld omtrent het taalgebruik en blootstelling aan media van hun kind. Er werd bijvoorbeeld gevraagd hoe vaak het kind Engelse computerspelletjes speelt of hoe vaak er thuis Engels wordt gesproken. De vragen bestonden deels uit meerkeuze vragen en deels uit open vragen of gecombineerd. Bijvoorbeeld bij de vraag: “Hoeveel uur besteedt uw kind buiten school

wekelijks in totaal aan Engelstalige tv-programma's voor Nederlandse kleuters?" diende de ouder het aantal uren per week in te vullen. Daarbij moest ook aangekruist worden hoe vaak dit per week gebeurt, waarbij de volgende opties mogelijk waren: n.v.t. (bij nul uren), meestal op 1 dag, meestal verspreid over meerdere dagen per week, verspreid over vrijwel iedere dag van de week. Een voorbeeld van een andere meerkeuzevraag: "Vul in hoeveel tijd per dag uw kind spelletjes op de tablet of smartphone speelt." Hierbij kon de ouder deze opties kiezen: 0 uur, minder dan 1 uur, 1-2 uur, meer dan 2 uur. In de vragen kwamen allerlei verschillende soorten media voorbij om elke mogelijke blootstelling proberen te beslaan. Er werd onder andere gevraagd naar mondeling Engels contact, Engelstalige liedjes, tv-programma's, computerspelletjes en mobiele spelletjes. In bijlage 9 bevindt zich een tabel die deze vragen in de vragenlijst uitgebreid toelichten. De vragenlijsten konden ook digitaal worden ingevuld worden met behulp van Qualtrics. De complete vragenlijst is te vinden in Appendix 1.

§2.3 Participanten

In dit onderzoek werden data gebruikt van in totaal 107 kinderen. Per school werden uit elke groep minstens 10 kinderen getest. In totaal zijn er 71 kinderen uit groep 1 getest. Hiervan zaten 49 in VVTO. Van groep 5 zijn er 36 kinderen getest, waarvan 19 in VVTO. Alleen kinderen die moedertaalsprekers zijn van het Nederlands en enkel het Nederlands werden getest. Kinderen die tweetalig zijn opgevoed of waarvan de ouder(s) thuis veelvuldig een andere taal sprak(en) werden niet getest. Hierdoor kon vastgesteld worden of de effecten in Executive Function en Phonological Awareness te wijten waren aan hun moedertaal of aan het Engels op school. De kinderen uit groep 5 zijn getest in schooljaar 2014/2015. De data van kinderen uit groep 1 zijn deels afkomstig uit schooljaar 2014/2015 en deels uit schooljaar 2015/2016. Dit heeft te maken met het feit dat de data van deze kinderen deel uit maken van een groter onderzoek, waarin elk jaar een ander deelonderzoek uitgevoerd wordt. De gemiddelde leeftijd van de kinderen is af te lezen in Tabel 1.

	VVTO	Controle
Groep 1	4.67	4.82
Groep 5	8.95	8.86

Tabel 1: Gemiddelde leeftijd kinderen per groep en school

§2.4 Procedure

Voordat kinderen getest konden worden, moesten er geschikte scholen worden gevonden. Het belangrijkste criterium was of scholen Engelse les vanaf groep 1 aanbieden of niet en vanaf welk

jaar. Op basis hiervan kon er worden gekeken of een school geschikt was om deel te nemen aan het onderzoek of niet. Hierna werden scholen allereerst telefonisch benaderd. Tijdens het telefoongesprek werd kort het doel van het onderzoek uitgelegd en wanneer een school interesse had, werd per mail nog meer informatie toegestuurd. Verdere afspraken werden gemaakt als de school instemde om deel te nemen aan het onderzoek. Controlescholen werden op verschillende criteria zo goed mogelijk gekoppeld aan de VVTO-scholen. Het ging om criteria zoals buurt (op basis van gemiddeld inkomen), omgeving, religie en educatieve opvatting van de school maar ook het aantal leerlingen, gemiddelde cito-score etc. De deelgenomen scholen bevinden zich in Nederland. Dit onderzoek maakte deel uit van een ander onderzoek waarin meerdere taken werden afgenomen bij kinderen.

Bij het testen op scholen werden de leerkrachten een set vragenlijsten meegegeven. Deze waren voor de ouders bedoeld om in te vullen over hun kind. Inge vulde vragenlijsten konden de leerkrachten weer verzamelen en aan de testers afgeven. Leerkrachten konden er ook voor kiezen om de vragenlijsten online via Qualtrics aan de ouders aan te bieden, als zij hier voorkeur voor hadden.

Bij het afnemen van de verschillende taken, waaronder de PPVT Engels bij een kind, werd de tijdsduur ervan na afloop genoteerd. De gemiddelde afname van kinderen voor het onderzoek van 2014/2015 bedroeg ongeveer 60 minuten per kind en voor het onderzoek van 2015/2016 bedroeg deze 40 minuten per kind. Kinderen werden tijdens hun verblijf op school getest in twee aparte sessies. Zij werden een voor een uit de klas gehaald naar een aparte ruimte op school, waar het afnemen van de test plaats vond.

§2.5 Apparatuur

De taken die de kinderen moesten afleggen werden afgenomen met behulp van een laptop. De afbeeldingen van de PPVT werden getoond op Powerpoint slides en het geluidsbestand van het Engelse woord zat daarin verwerkt. Kinderen kregen het geluidsbestand vanuit de laptop zelf te horen, niet via een koptelefoon.

§2.6 Data-analyse

De scores van de Engelse woordenschat werden berekend volgens de richtlijnen van de Engelse PPVT. In dit onderzoek werden de ruwe scores gebruikt. Om de gegevens in de vragenlijsten te analyseren werden de ingevulde vragenlijsten eerst handmatig ingevoerd in SPSS. Sommige vragenlijsten waren digitaal ingevuld. De gegevens van deze vragenlijsten zijn via Qualtrics in een

SPSS bestand gedownload. Echter is de omzetting van Qualtrics naar SPSS niet geheel nauwkeurig; het bestand bevatte extra gegevens, variabelen hadden een andere naam en/of volgorden klopten niet helemaal meer. Om het bestand te matchen met dat van het gebruikelijke SPSS bestand voor de vragenlijsten, is een syntax aangemaakt. Deze zorgde ervoor dat onnodige variabelen werden verwijderd, ontbrekende variabele werden toegevoegd, de namen van variabelen omgezet werden naar de juiste namen en dat de volgorde klopte. Hierna werden de data van kinderen uit VVTO samengevoegd met de data van kinderen uit controlescholen. Vervolgens werden nieuwe variabelen toegevoegd om gegevens als schoolnaam en onderwijstype erin te verwerken. Gegevens van kinderen uit groep 2, 3 en 8 werden verwijderd omdat in dit onderzoek niet naar deze groepen wordt gekeken. Incomplete vragenlijsten, waarbij gegevens ontbraken die over buitenschoolse media blootstelling gingen, werden ook verwijderd. Dit werd gedaan om ervoor te zorgen dat de data analyse betrouwbaar kan worden uitgevoerd. Daarna werden bepaalde gegevens, zoals uren en open antwoorden, opnieuw gecodeerd om tot een betrouwbare analyse te komen. Hierna werd voor elke variabele een frequentie-analyse uitgevoerd. Daarna volgden verschillende Factoranalyses. Ten slotte werd een ANCOVA uitgevoerd met de variabele blootstelling aan Engelse media (dimensies) als covariaat, de woordenschat Engels score als afhankelijke variabele en type onderwijs en groep als onafhankelijke variabelen.

3. Resultaten

In dit hoofdstuk worden eerst de statistische resultaten van de Engelse taalvaardigheid beschreven in paragraaf 3.1. Daarna wordt in paragraaf 3.2 de tijdsbesteding aan Engelse media geanalyseerd voor groep 1 en groep 5, mede aan de hand van statistische figuren. Daarna, in paragraaf 3.3, worden de resultaten van een geroteerde factoranalyse beschreven die is toegepast op de tijdsbesteding aan Engelse media van de kinderen. Daaruit komen drie algemenere dimensies, genaamd Kleuteractiviteiten, Passief Auditief/Visuele media en Interactieve media, naar voren. Tot slot komen in paragraaf 3.4 de resultaten aan de orde van ANCOVA's waarin wordt nagegaan wat de invloed is van de drie factoren, namelijk Groep, Onderwijs en elk van de drie verschillende categorieën tijdsbesteding aan Engelse media op de Engelse woordenschat van kinderen.

§3.1 Statistiek Engelse taalvaardigheid

ANOVA analyse

In Tabel 2 zijn de gemiddelde scores op de Engelse PPVT weergegeven voor groep 1 en groep 5 van VVTO- en controlescholen. Over het algemeen scoorden kinderen uit groep 1 lager dan kinderen uit groep 5. De kleuters hadden namelijk een gemiddelde van 17.39 ($SD = 10.06$) terwijl

groep 5 een gemiddelde had van 48.33 ($SD = 15.66$). Als we de gemiddelde score van groep 1 op controlescholen tegenover de gemiddelde score van groep 1 in VVTO zetten, blijkt dat de kinderen in VVTO hoger scoorden dan kinderen op controlescholen. Kleuters in VVTO hadden een gemiddelde score van 18.92 ($SD = 9.88$) en kleuters op controlescholen hadden een gemiddelde score van 14.00 ($SD = 9.83$). Ook bij de kinderen uit groep 5 in VVTO was de gemiddelde score hoger dan de kinderen uit groep 5 op controlescholen. Op VVTO-scholen bedroeg de score gemiddeld 51.00 ($SD = 13.80$) en op controlescholen 45.35 ($SD = 17.45$).

Type Onderwijs	Groep	Gemiddelde score	Std.deviatie	Aantal
Controle	groep 1	14.00	9.83	22
	groep 5	45.35	17.45	17
	Total	27.67	20.73	39
VVTO	groep 1	18.92	9.88	49
	groep 5	51.00	13.80	19
	Total	27.88	18.20	68
Totaal	groep 1	17.39	10.06	71
	groep 5	48.33	15.66	36
	Totaal	27.80	19.07	107

Tabel 2: Descriptieve statistiek voor ruwe woordenschat Engels uitgesplitst naar Groep en Type Onderwijs

Uit de ANOVA met Groep en Type Onderwijs als onafhankelijke variabelen en de woordenschatsscore van het Engels als afhankelijke variabele, te zien in tabel 8 in Bijlage 1, blijkt dat factor Groep significant is ($F(1, 103) = 155.67$, $p < .05$, partiële $\eta^2 = .602$). Ook de factor Onderwijs is significant ($F(1, 103) = 4.32$, $p < .05$, partiële $\eta^2 = .04$). Er was geen significant interactie-effect te zien van Groep en Onderwijs op de Engelse woordenschat ($F(1, 103) = .02$, $p > .05$, partiële $\eta^2 = .00$). Dit betekent dat kinderen uit groep 5 inderdaad een significant groter woordenschat hebben dan kinderen uit groep 1, en dat de kinderen van VVTO-scholen een significant grotere woordenschat hebben dan de kinderen van controlescholen.

§3.2 Tijdsbesteding aan Engelse media per groep

Tabel 3 hieronder geeft weer hoeveel uur kinderen gemiddeld spenderen aan Engelse media, met daarbij de standaarddeviatie en de range. Om de tijdsbesteding van groep 1 en groep 5 met elkaar te kunnen vergelijken, is deze informatie voor kinderen uit groep 1 en groep 5 samengevoegd in de

tabel.

	Gemiddeld aantal uur per week		Standaarddeviatie		Range	
	Groep 1	Groep 5	Groep1	Groep 5	Groep 1	Groep 5
Aantal uren ...						
Engelse verhalen	.15	.15	.51	.57	0 – 3	0 – 3
Engelse gesprekken	.02	.03	.12	.17	0 – 1	0 – 1
Engelse sportspelletjes	.14	.31	.45	.68	0 – 3	0 – 3
Engelse computerspelletjes	.15	1.15	.46	2.26	0 – 2	0 – 7
Engelse spelletjes	.18	.40	.61	1.24	0 – 3	0 – 7
Nederlandse tv-programma's met Engelse woorden	1.20	.75	1.81	1.24	0 – 10	0 – 5
Engelse tv-programma's voor Nederlandse kleuters	.09	.11	.33	.52	0 – 2	0 – 3
Engelse tv-programma's voor Engelse kleuters	.15	.06	.43	.33	0 – 2	0 – 2
Engelse tv-programma's met ondertiteling	.51	1.07	.99	1.33	0 – 5	0 – 5
Engelse tv-programma's zonder ondertiteling	.06	.13	.23	.47	0 – 1	0 – 2
Engelse filmpjes met ondertiteling	.45	.67	1.01	1.43	0 – 5	0 – 7
Engelse filmpjes zonder ondertiteling	.77	.38	1.59	.64	0 – 10	0 – 3
Engelse liedjes	2.18	2.06	2.74	2.71	0 – 14	0 – 10
Herhaling Engelse schoolles	.68	.28	1.08	.54	0 – 7	0 – 2

Tabel 3: Beschrijvende statistiek van Engelse media bij groep 1 en groep 5

Het gemiddeld aantal uren per week dat kinderen uit groep 1 Engelstalige liedjes hoorden was 2.18 ($SD = 2.74$) en stijgt boven de andere variabelen uit. De tijdsrange is groot, van 0 uur tot 14 uur. Er lijken grote verschillen tussen de kinderen te zijn, ook in hun voorkeur voor bepaalde media. Naast het luisteren naar Engelstalige liedjes besteden kinderen de meeste tijd aan het kijken van Nederlandstalige tv-programma's met Engelse woordjes, gemiddeld 1.20 uur per week ($SD = 1.81$). Hierbij komt een uitschieter voor van 10 uur per week, zoals te zien is in Figuur 12 van de bijlage. Op de derde plek staat het aantal uren besteed aan het bekijken van Engelstalige filmpjes op de computer (of tablet) zonder ondertiteling (0.77 uur $SD = 1.59$). Eén van de kinderen besteedde gemiddeld 10 uur per week aan het kijken naar Engelse filmpjes zonder ondertiteling.

In Figuur 1 van bijlage 2 is het gemiddeld aantal uren Engelse media per week per kind uit groep 1

weergegeven. Het merendeel van de kinderen heeft een gemiddelde tussen de 0 en 0.5 uur per week. Er zijn enkele uitschieters die boven de 1.5 en 2 uur per week scoren. Dit resulteert in een gemiddelde van 0.44 uur per week per kind uit groep 1 ($SD = 0.44$).

Figuur 2 van de bijlage geeft een boxplot weer die het gemiddeld aantal uren laat zien dat kinderen van VVTO-scholen en controlescholen besteden aan Engelse media buiten school. Voor de controlescholen is af te lezen dat het gemiddeld aantal uren per kind tussen de 0 en 0.5 uur per week bedraagt. Op deze scholen zijn enkele uitschieters te bekennen, die variëren van ongeveer 1 tot 1.5 uur per week. Kinderen op VVTO hebben een gemiddeld aantal uren dat bijna 0.5 uur per week bedraagt met een grotere variëteit in uren. Hier zijn ook uitschieters aanwezig die boven de 1.5 en 2 uur per week scoren.

In Figuur 3 van de bijlage bevindt zich een boxplot met de gemiddelde uren besteedt aan Engelse media per school voor groep 1. De Bongerd en de Springplank blijken de hoogste gemiddelde uren te hebben. De Stadhouders en Patrimonium hebben het laagste gemiddeld aantal uren.

Kinderen uit groep 5 besteden de meeste tijd aan het luisteren van Engelse liedjes, gemiddeld 2.06 uur per week ($SD = 2.71$). In deze data bevindt zich ook een kind die gemiddeld 10 uur per week naar Engelse liedjes luistert. Daarna volgt het spelen van Engelse computerspelletjes wat gemiddeld 1.15 ($SD = 2.26$) uur per week gebeurt. Deze hoge score is het resultaat van 3 kinderen die gemiddeld 7 uur per week aan computerspelletjes besteden. Daarnaast kijken kinderen uit groep 5 vaak naar Engelstalige tv-programma's met ondertiteling, met een gemiddelde kijktijd van 1.07 ($SD = 1.33$).

In Figuur 4 van bijlage 3 is het gemiddeld aantal uren per kind uit groep 5 weergegeven in een staafdiagram. Het grootste gedeelte van de kinderen besteedt gemiddeld tussen de 0 en 1 uur per week aan Engelse media. Er zijn enkele kinderen die erboven uit steken met een gemiddeld aantal uur boven de 2 en 3. Het gemiddelde per kind bedraagt uiteindelijk 0.68 uur per week ($SD = 0.66$).

In Figuur 5 van de bijlage is te zien hoeveel uur per week kinderen op controlescholen of VVTO-scholen gemiddeld besteden aan Engelse media. Op controlescholen ligt het gemiddelde tussen de 0.5 en 1 uur per week. Er is één kind dat gemiddeld tussen de 3 en 4 uur per week aan Engelse media besteedt. Op VVTO bedraagt het gemiddeld aantal uur ongeveer 0.5 uur per week. Hierbij is ook een uitschieter aanwezig, met een gemiddeld aantal uur van tussen de 2 en 3 uur. Het gemiddeld aantal uren verschilt meer op de controlescholen dan op VVTO-scholen.

In Figuur 6 van de bijlage is voor groep 5 per school het gemiddeld aantal uur besteedt aan Engelse media te zien. De Krullebaar, Patrimonium, de Schouw en de Toonladder Galecop hebben het hoogste gemiddelde. De Tandem en de Stadhouderscoren het laagst. Opvallend is dat de score van één leerling van de Tandem een uitschieter is, met een gemiddeld aantal uur van tussen de 3 en 4 uur per week.

§3.3 Factoranalyse en dimensies

Vervolgens is er een recht geroteerde factoranalyse (principale componenten analyse) uitgevoerd op de verschillende soorten tijdsbesteding aan Engelse media. Daaruit bleek dat er sprake was van drie factoren ofwel dimensies. In tabel 4 staan de ladingen van de variabelen op elk van de dimensies. Hoge ladingen groter dan .500 zijn vetgedrukt. In de tabel zijn niet alle variabelen opgenomen. Variabelen die weggelaten zijn vertoonden niet voldoende samenhang met andere variabelen om een samengestelde factor te vormen of deze variabelen laadden hoog op in meerdere dimensies waardoor het onduidelijk was bij welke dimensie de variabele hoorde.

Aantal uren ...	Dimensie		
	1	2	3
Engelse verhalen	.749	.108	.079
Engelse computerspelletjes	.268	-.164	.638
Engelse spelletjes	-.023	-.040	.852
Nederlandse tv- programma's met Engelse woorden	.139	.726	.002
Engelse tv- programma's voor Nederlandse kleuters	.842	.033	-.014
Engelse tv- programma;s voor Engelse kleuters	.835	.034	.111
Engelse tv- programma's met ondertiteling	-.013	.578	.098
Engelse filmpjes zonder ondertiteling	.038	.654	.135

Engelse liedjes	.069	.570	-.091
-----------------	------	-------------	-------

Tabel 4: Geroteerde factoranalyse met 3 dimensies groep 1 en 5

Op dimensie 1 laadden Engelse verhalen, Engelse tv-programma's voor Nederlandse kleuters en Engelse tv-programma's voor Engelse kleuters hoog. Een overeenkomst van deze variabelen is dat ze allemaal te maken hebben met Engelse woordjes en bedoeld zijn voor kleuters. Deze dimensie krijgt daarom de naam Kleuteractiviteiten. In dimensie 2 hebben Nederlandse tv-programma's met Engelse woorden, Engelse tv-programma's met ondertiteling, Engelse filmpjes zonder ondertiteling en Engelse liedjes een hoge lading. In deze variabelen komt allemaal gesproken Engels voor. Deze dimensie krijgt de naam Passief Auditief/Visuele media. In dimensie 3 worden Engelse computerspelletjes, Engelse spelletjes en Engelse filmpjes met ondertiteling met elkaar in verband gebracht. Als er in de spelletjes Engelse ondertiteling voorkomt, is dit in overeenkomst met de filmpjes. Zeker wanneer het gesproken Engels is met een ondertiteling. De spelletjes hebben een interactief aspect, vandaar dat deze dimensie vernoemd wordt tot Interactieve media.

§3.4 Statistische analyses: relatie tussen media op Engelse taalvaardigheid

In deze paragraaf heb ik ANCOVA's uitgevoerd met de ruwe score op de PPVT Engels als afhankelijke variabele, met Schooltype en Groep als onafhankelijke factoren en Dimensie als covariaat. Deze analyses tonen welke factoren gerelateerd zijn aan de Engelse taalvaardigheid van kinderen en of de tijdsbesteding aan Engelse media hierbij ook een rol speelt.

Uit onderstaande tabellen is te zien dat de factor Groep bij elke ANCOVA significant is en een vrij grote effectsterkte heeft. In Tabel 5 zijn de resultaten van de ANCOVA met Kleuteractiviteiten als covariaat af te lezen en daaruit is af te leiden dat factor Groep significant was, $F(1, 102) = 154.48$, $p < .001$, partiële $\eta^2 = .602$. In Tabel 6, waar Passief Auditief/Visuele media als covariaat is genomen, had factor Groep ook een significant effect, $F(1, 102) = 156.22$, $p < .001$, partiële $\eta^2 = .605$. In Tabel 7 met Interactieve media als covariaat, was factor Groep ook significant, $F(1, 102) = 130.34$, $p < .001$, partiële $\eta^2 = .563$. Dit betekent dat de woordenschatsscore significant verschilde tussen kinderen uit groep 1 en 5, voor elke dimensie.

Type Onderwijs is ook overall significant, maar heeft een kleine effectsterkte. Bij Kleuteractiviteiten was er een significant effect van Onderwijs, $F(1, 102) = 4.29$, $p < .05$, partiële $\eta^2 = .40$. Bij Passief Auditief/Visuele media was Onderwijs significant, $F(1, 102) = 4.05$, $p < .05$, partiële $\eta^2 = .04$. Bij Interactieve media was ook een significant effect gevonden van factor Onderwijs, $F(1, 102) = 5.20$, $p < .05$, partiële $\eta^2 = .049$. Hieruit blijkt dus dat Type Onderwijs - VVTO of controlescholen - een

significant effect heeft op de Engelse woordenschat van kinderen. Dit geldt voor elk van de dimensies.

In geen van de ANCOVA's was de covariaat dimensie significant. Kleuteractiviteiten had geen significant effect op de Engelse woordenschat, $F(1, 102) = .25$, $p > .05$, partiële $\eta^2 = .002$. Ook Passief Auditief/Visuele media had geen significante invloed op de Engelse PPVT-score, $F(1, 102) = 1.30$, $p > .05$, partiële $\eta^2 = .013$. Interactieve media maakte tevens geen verschil in de Engelse taalvaardigheid, $F(1, 102) = 1.66$, $p > .05$, partiële $\eta^2 = .016$. Het blijkt dus dat de verschillende soorten tijdsbesteding aan Engelse media geen significant verschil oplevert in de Engelse PPVT-score. Dit is het geval voor elk van de drie dimensies.

ANCOVA analyses

Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.	Partial Eta Squared
Corrected Model	23556.34 ^a	4	5889.09	40.10	.000	.61
Intercept	87839.89	1	87839.89	598.17	.000	.85
Kleuteractiviteiten	37.02	1	37.02	.25	.617	.00
Groep	22685.54	1	22685.54	154.48	.000	.60
Onderwijs	628.54	1	628.54	4.28	.041	.04
Groep * Onderwijs	.95	1	.95	.01	.936	.00
Error	14978.54	102	146.85			
Total	121251.00	107				
Corrected Total	38534.88	106				

a. R Squared = .611 (Adjusted R Squared = .596)

Tabel 5: ANCOVA met ruwe woordenschat Engels als afhankelijke variabele op Kleuteractiviteiten als covariaat

Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.	Partial Eta Squared
Corrected Model	23707.98 ^a	4	5926.99	40.77	.000	.62
Intercept	50016.44	1	50016.44	344.08	.000	.77
Passief Auditief/Visuele media	188.65	1	188.65	1.30	.257	.01
Groep	22708.48	1	22708.48	156.22	.000	.61

Onderwijs	588.50	1	588.50	4..05	.047	.04
Groep *	10.06	1	10.10	.07	.793	.00
Onderwijs						
Error	14826.90	102	145.36			
Total	121251.00	107				
Corrected Total	38534.88	106				

a. R Squared = .615 (Adjusted R Squared = .600)

Tabel 6: ANCOVA met ruwe woordenschat Engels als afhankelijke variabele op Passief Auditief/Visuele media als covariaat

Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.	Partial Eta Squared
Corrected Model	23737.43 ^a	4	5934.36	40.60	.000	.62
Intercept	70450.15	1	70450.15	481.97	.000	.83
Interactieve media	242.42	1	242.42	1.66	.201	.02
Onderwijs	759.60	1	759.60	5.20	.025	.05
Groep	19052.30	1	19052.30	130.34	.000	.56
Onderwijs * Groep	22.85	1	22.85	.16	.693	.00
Error	14763.45	101	146.17			
Total	120767.00	106				
Corrected Total	38500.88	105				

a. R Squared = .615 (Adjusted R Squared = .600)

Tabel 7: ANCOVA met ruwe woordenschat Engels als afhankelijke variabele op Interactieve media als covariaat

4. Discussie

§4.1 Deelvraag 1: Hoe goed presteren leerlingen met relatief veel blootstelling aan Engelse media op het Engels in vergelijking met leerlingen met relatief weinig blootstelling aan Engelse media?

Voor deelvraag 1 werd verwacht dat kinderen in zowel VVTO als op controlescholen met relatief veel blootstelling aan Engelse media beter presteren dan kinderen met relatief weinig blootstelling aan Engelse media. Eerst is gekeken hoe goed leerlingen, die veel uren besteden aan Engelse media, scoorden op de Engelse PPVT. Uit de plot van dimensie Kleuteractiviteiten was af te lezen dat kinderen die weinig blootgesteld waren aan Engelse media, toch een hoge score behaalden. Kinderen uit groep 1 in het VVTO die een stuk meer tijd doorbrachten met Engelse media, scoorden daarentegen vrij laag. Bij dimensie Passief Auditief/Visuele media was dezelfde trend

terug te zien maar de scores lagen veel meer verspreid. Dit laat zien dat grote verschillen in tijdsgebruik van Engelse media uiteindelijk niet veel impact hebben gehad op de Engelse PPVT-scores. De resultaten van dimensie Interactieve media waren weer meer gelijkend aan die van dimensie Kleuteractiviteiten. Hierbij leek de hoeveelheid tijdsbesteding aan Engelse media meer invloed te hebben op de Engelse PPVT. Een positieve trend was licht terug te zien in de plot. Hiermee wordt deels de aanname van Naber en Lowie (2012); hoe meer Engelse input, hoe meer kennis van de Engelse taal, ondersteund. Uit de ANCOVA-analyses is echter gebleken dat geen van de drie dimensies een significant effect hadden op de Engelse woordenschat van leerlingen. De resultaten van dit onderzoek komen dus niet overeen met de eerdere onderzoeken van Herder en de Bot (2005) en van Verspoor, De Bot en Van Rein (2010), waarin wel een positief effect van buitenschoolse media te vinden was op de Engelse taalprestaties van kinderen.

§4.2 Deelvraag 2: Hoe goed presteren leerlingen in VVTO op het Engels in vergelijking met leerlingen op controlescholen?

Voor deelvraag 2 werd verwacht dat VVTO-leerlingen beter presteren dan kinderen op controlescholen. Motivatie voor deze verwachting was dat VVTO-leerlingen een voorsprong in taalvaardigheid zouden hebben vanwege de vroege start in Engelse lessen. De resultaten ondersteunden deze hypothese; als er gekeken werd naar de PPVT-scores en of deze verschillen per type onderwijs, dan was het verschil minimaal maar wel significant. Deze resultaten komen dus overeen met de resultaten van de onderzoeken van de Graaff (2005) en Lobo (2013), waarbij kinderen op VVTO-scholen significant beter presteren dan kinderen op controlescholen. Maar spreken de bevindingen van Naber en Lowie (2012) op dat vlak tegen.

§4.3 Deelvraag 3: Hoe goed presteren leerlingen uit groep 1 op het Engels in vergelijking met leerlingen uit groep 5?

Als antwoord op deelvraag 3 werd verwacht dat kinderen uit groep 1 in zowel VVTO-scholen als controlescholen minder goed zouden scoren op Engelse woordenschat dan kinderen uit groep 5. Reden voor deze verwachting was dat kinderen uit groep 5 ouder zijn en waarschijnlijk meer blootgesteld worden aan Engelse media dan kinderen uit groep 1. De resultaten van dit onderzoek bevestigden de hypothese; het verschil in de ruwe PPVT-score tussen groep 1 en groep 5 bleek significant. Uit de plots was duidelijk af te lezen dat kinderen uit groep 5 meer uren besteedden aan Engelse buitenschoolse media dan kinderen uit groep 1, wat voorspeld werd vanwege de leeftijd.

§4.4 Onderzoeksvraag: Hoe groot is de invloed van media op de Engelse woordenschat bij kinderen in groep 1 en 5 in VVTO in vergelijking met regulier onderwijs?

Uiteindelijk is uit dit onderzoek gebleken dat blootstelling aan Engelse media geen significante invloed heeft op de Engelse woordenschat bij kinderen in groep 1 en 5 op VVTO-scholen en controlescholen. Als we de verschillende dimensies vergelijken, heeft dimensie Interactieve media de grootste invloed van de drie, maar deze was niet significant. De factor groep blijkt wel van invloed te zijn op de Engelse PPVT-score, wat gerelateerd is aan leeftijd en de hoeveelheid Engelse lessen. Type onderwijs zorgde ook voor een significant verschil voor de beheersing van Engelse woordenschat. Eerder Engelse les aanbieden blijkt dus een positief effect te hebben op de woordenschatontwikkeling in vergelijking met het regulier onderwijs.

§4.5 Limitaties en aanbevelingen

Als volgende zal ik een aantal aandachtspunten in het huidige onderzoek benoemen en ook enkele aanbevelingen geven voor verdere onderzoeken in de toekomst. Ten eerste spelen de vragenlijsten die werden ingevuld door de ouders van de kinderen een grote rol. Omdat de desbetreffende persoon niet de gegevens over zichzelf heeft ingevuld, is het onzeker of de antwoorden heel accuraat en betrouwbaar zijn. Het is voor te stellen dat ouders minder of meer uren invullen dan hun kinderen in werkelijkheid besteden aan een bepaalde bezigheid/activiteit. Dit kan uiteraard het gemiddeld aantal uren besteed aan Engelse media hebben beïnvloed en daarmee ook het eindresultaat. Natuurlijk kan ook afgevraagd worden of de antwoorden die een kind zou invullen net zo betrouwbaar zijn. Daarnaast kan er ook onbewuste blootstelling aan Engelstalige media voorkomen, zowel visueel als auditief. Bijvoorbeeld reclameborden waar Engelse woorden weergegeven staan of de tv/radio die aanstaat op de achtergrond waarbij er af en toe Engelstalige woorden voorbij komen. Zulke invloeden kan een kind natuurlijk ook oppikken zonder dat deze zich ervan bewust is.

Ten tweede kan de factoranalyse die is uitgevoerd ook tot andere indelingen van tijdsbesteding aan Engelse media leiden. Sommige variabelen hadden een hoge score in meerdere dimensies. Er kunnen in de toekomst andere keuzes gemaakt worden voor een indeling in verdere onderzoeken, om te kijken of dit verschil oplevert in de resultaten. Ook kunnen andere variabelen worden toegevoegd en kunnen de vragen in de vragenlijst nauwkeuriger opgesteld worden zodat de tijdsbesteding preciezer gemeten kan worden.

Ten derde werd tijdens het verwerken van de vragenlijsten in een Excelbestand duidelijk dat de vraagstelling en antwoordkeuzes niet altijd even helder geformuleerd waren voor de ouders. Een groot deel van de ouders vulden de vragenlijst correct in, maar een handvol bleek toch niet

aandachtig genoeg de instructies gelezen te hebben. Dit zou misschien voorkomen kunnen worden door middel van een online vragenformulier, waarbij het noodzakelijk is om een antwoord in te vullen om door te gaan. Een ander voordeel is dat het online invullen vaak sneller gaat dan schriftelijk en de antwoorden worden automatisch digitaal opgeslagen in plaats van dat deze met de hand moeten worden ingevoerd, waarin fouten gemaakt kunnen worden. Daarom zou het aanbieden van alleen online surveys een betere uitkomst kunnen bieden voor vervolgonderzoeken in de toekomst. Ouders zouden misschien ook makkelijker geneigd zijn om de surveys in te vullen sinds het online steeds gemakkelijker, vlotter en gebruiksvriendelijker verloopt. Doordat er meer volledig ingevulde vragen(lijsten) zullen zijn, zou dit een meer representatief beeld opleveren.

§4.6 Conclusie

In dit onderzoek is gekeken in welke mate Engelse media invloed heeft op de Engelse woordenschat bij kinderen uit groep 1 en groep 5 in het VVTO en in het regulier onderwijs. Doel van dit onderzoek is om te kijken wat voor een rol buitenschoolse media heeft op het taalverwervingsproces van kinderen en hoe (VVTO-) scholen hier mogelijk op kunnen inspelen. Aan de hand van vragenlijsten, die ouders hadden ingevuld, waren de gemiddelde uren besteed aan verschillende media vastgesteld. Een geroteerde factoranalyse was uitgevoerd om verschillende soorten Engelse media te groeperen. Deze analyse resulteerde in de drie categorieën Kleuteractiviteiten, Passief Auditief/Visuele media en Interactieve media. Vervolgens is uit de ANCOVA-analyses naar voren gekomen dat de factoren groep en type onderwijs een significant effect hebben gehad op de Engelse woordenschat bij kinderen. Echter is er geen significant effect gevonden voor de factor dimensie, waarin de buitenschoolse blootstelling aan Engelse media te vinden is.

Literatuurlijst

- Bos, L., & Baalen, E. V. (2017). Hoe vaardig zijn onze groep 8-leerlingen in Engels? Inzicht in de ERK-niveaus aan de hand van uitslagen van de IEP Eindtoets Engels. *Levende Talen Tijdschrift*, 18(2), 31-38.
- De Graaf, R. (2015). Vroeg of laat Engels in het basisonderwijs: wat levert het op? *Levende Talen Tijdschrift*, 16(2), 2-15.
- Gass, S. M. (2017). *Input, interaction, and the second language learner*. Routledge.
- Goriot, C. M. M. (2019). *Early-English education works no miracles: Cognitive and linguistic development in mainstream, early-English, and bilingual primary-school pupils in the Netherlands* (Doctoral dissertation, [Sl: sn]).
- Hemmeter, M. L. & Kaiser, A. P. (1990). Environmental influences on children's language: a model and case study. *Education and Treatment of Children*, 13(4), 331–346.
- Herder, A. & De Bot, K. (2005). Vroeg vreemdetalenonderwijs in internationaal perspectief. *Report for European Platform for Dutch Education, Rijksuniversiteit Groningen*.
- Kirkorian, H. L., Wartella, E. A., & Anderson, D. R.. (2008). Media and Young Children's Learning. *The Future of Children*, 18(1), 39–61.
- Kozma, R. B.. (1991). Learning with Media. *Review of Educational Research*, 61(2), 179–211.
- Kuppens, A. H. (2010). Incidental foreign language acquisition from media exposure. *Learning, Media and Technology*, 35(1), 65-85.
- Dunn, L. M. & Dunn, D. M. (2007). Peabody Picture Vocabulary Test, Fourth Edition (PPVT™-4)". *Pearson Education*.
- Lobo, V. R. (2013). Hoe eerder, hoe beter? Meningen en ervaringen bij Engels in groep 1 en groep 3 op de basisschool. *Levende Talen Tijdschrift*, 14(4), 3-13.
- Naber, R. & Lowie, W. (2012). Hoe vroeger hoe beter? Een onderzoek naar de effectiviteit van vroeg vreemdetalenonderwijs. *Levende Talen Tijdschrift*, 13(4), 13-21.
- Nist, J. S. (1975). Media for Children: Cornucopia for Language Learning. *Elementary English*, 52(4), 513–514.
- Strobbe, L. & Sercu, L. (2011). Wetenschappelijke begeleiding en evaluatie van de CLIL-projecten in het secundair onderwijs in Vlaanderen.
- Van Galen, A., Gregersen-Hermans, J., & Broersma, M. (2016). 'Internationale skills' ('International skills'). In Skills-platform Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW), *'Skills voor de Toekomst: Een Onderzoeksagenda' ('Skills for the Future: A Research Agenda')* (pp. 45-55).
- Verspoor, M., De Bot, K. & Van Rein, E. (2010). Binnen- en buitenschools taalcontact en het leren

van Engels. *Levende Talen Tijdschrift*, 11(4), 14-33.

Verspoor, M. H., de Bot, K., & van der Heiden, F. (2007). Engels in het voortgezet onderwijs, de rol van buitenschools taalcontact. *Levende Talen Tijdschrift*, 8(3), 3 - 10.

Bijlage 1: ANOVA analyse

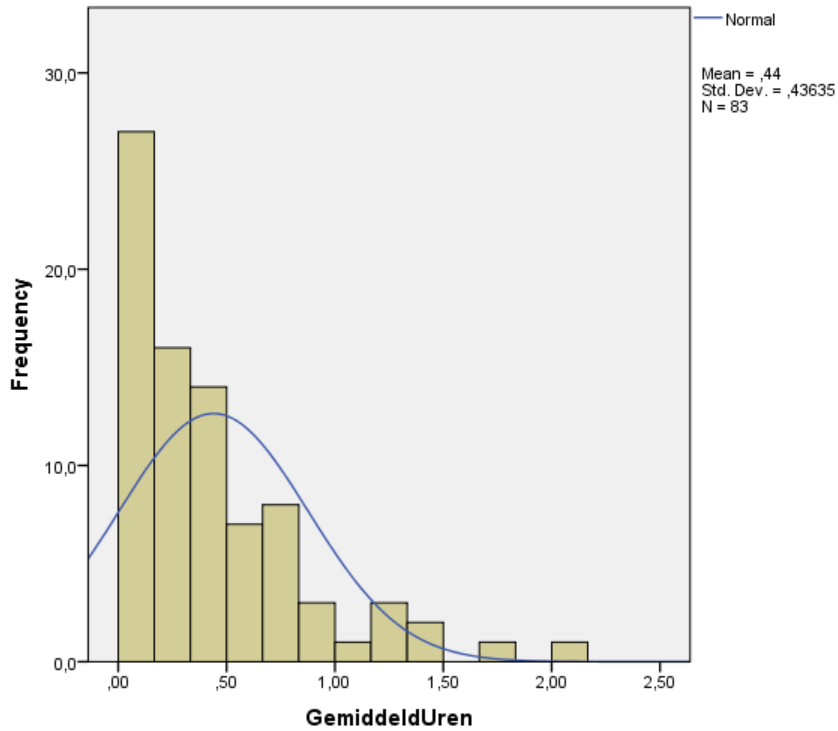
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.	Partial Eta Squared
Corrected Model	23519,32 ^a	3	7839,77	53,78	,000	,61
Intercept	94243,61	1	94243,61	646,47	,000	,86
Onderwijs	629,54	1	629,54	4,32	,040	,04
Groep	22693,41	1	22693,41	155,67	,000	,60
Onderwijs * Groep	3,00	1	3,00	,02	,886	,00
Error	15015,56	103	145,78			
Total	121251,00	107				
Corrected Total	38534,88	106				

a. R Squared = ,610 (Adjusted R Squared = ,599)

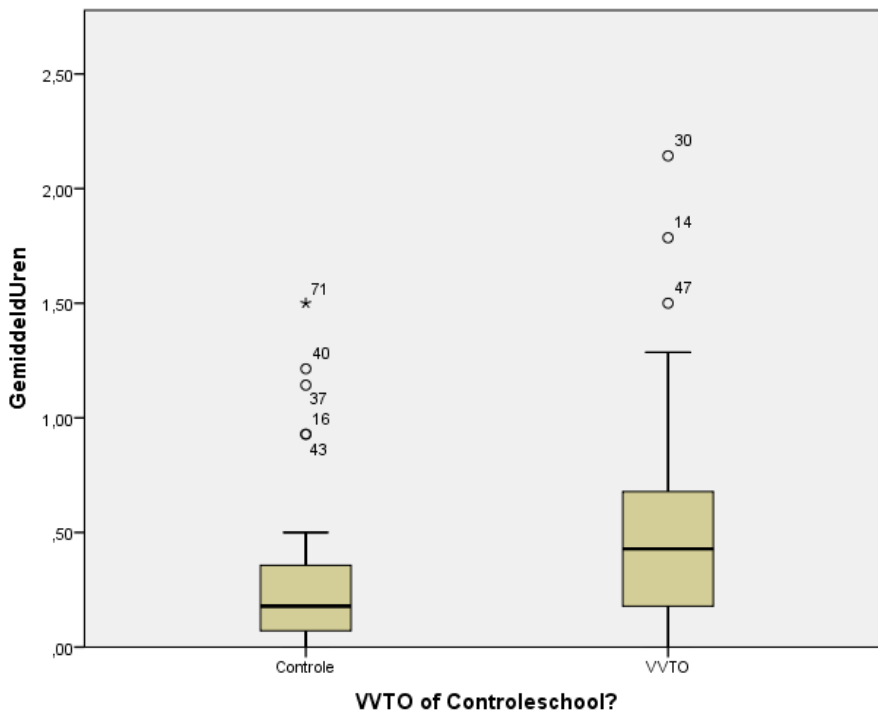
Tabel 8: ANOVA-analyse met de ruwe PPVT-score als afhankelijke variabele

Bijlage 2: Figuren Engelse mediagebruik groep 1

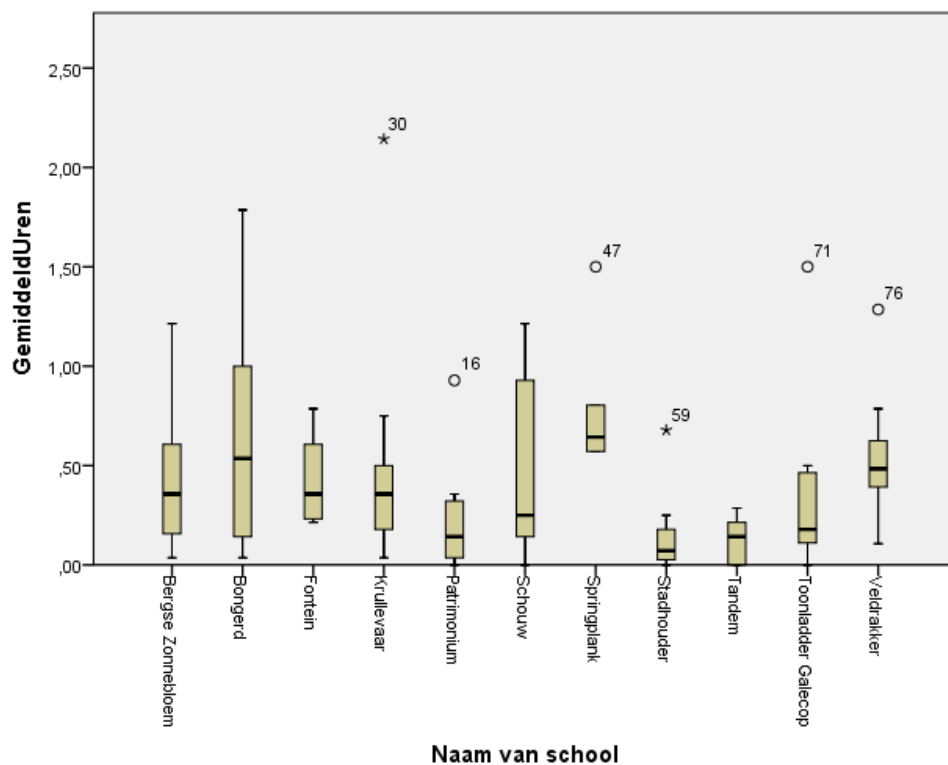
Figuur 1: Gemiddeld aantal uur blootstelling Engelse media per kind groep 1

Figuur 2: Gemiddeld aantal uur blootstelling Engelse media per kind groep 1 op Controlescholen en VVTO

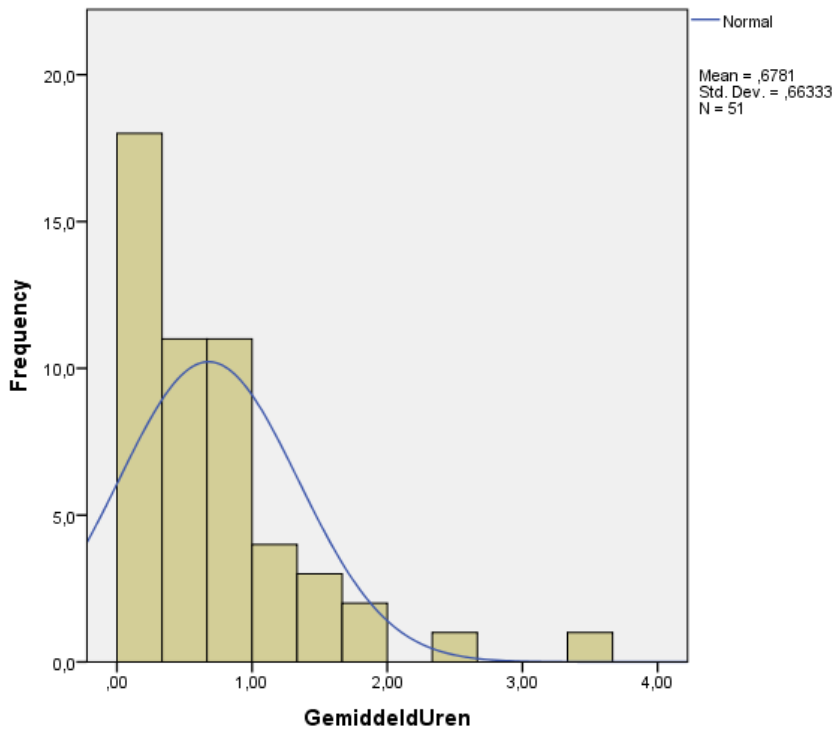

Figuur 3: Gemiddeld aantal uur blootstelling aan Engelse media per kind groep 1 per school

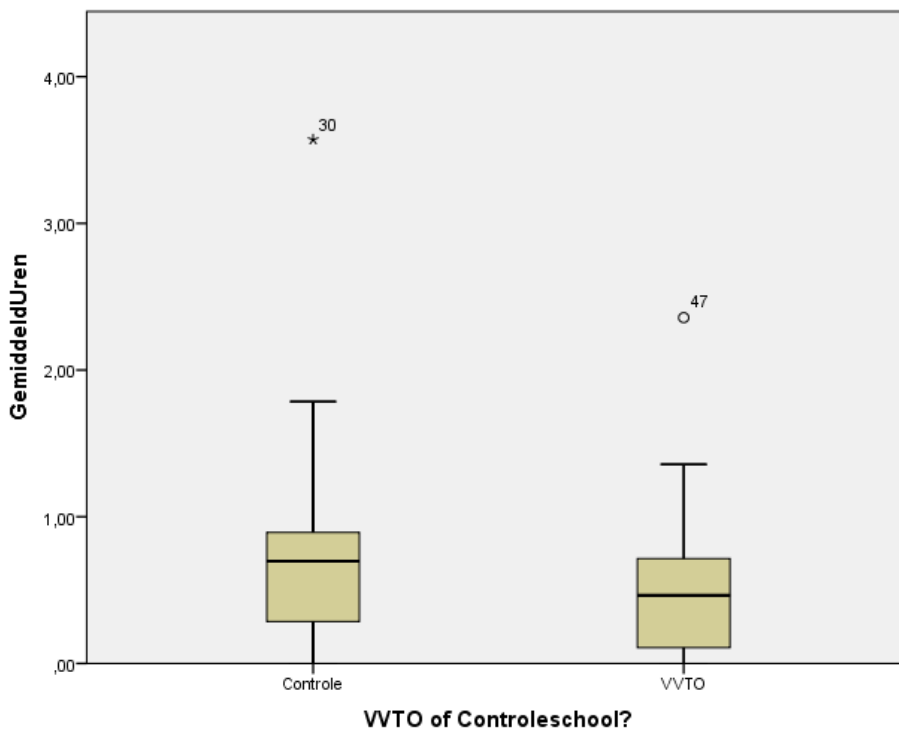

Bijlage 3: Figuren Engelse mediagebruik groep 5

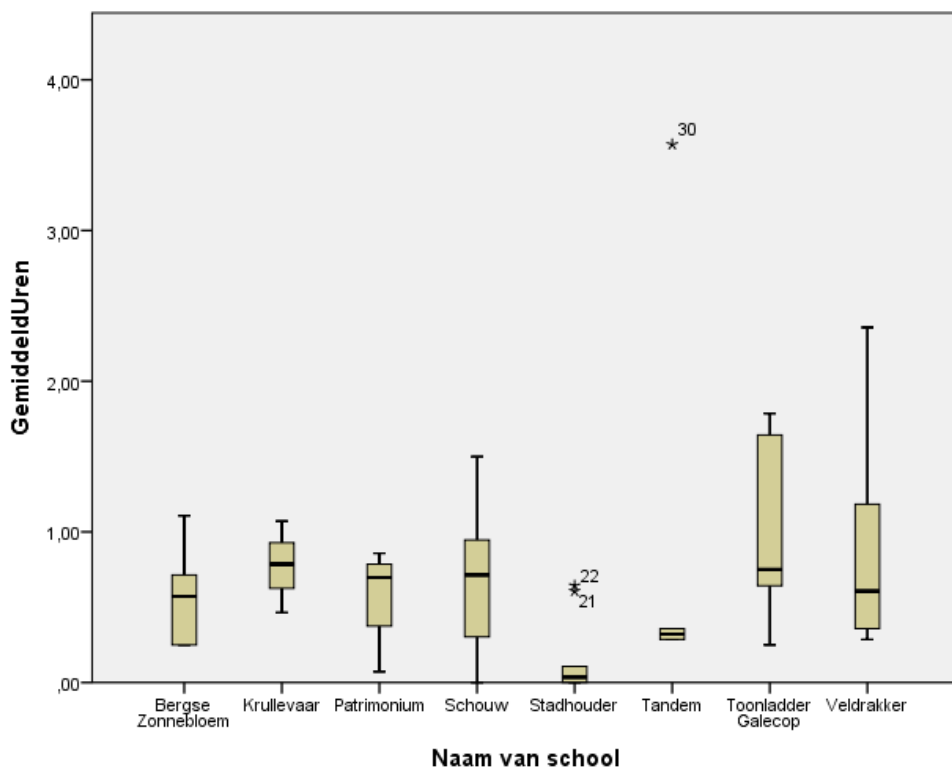
Figuur 4: Gemiddeld aantal uur blootstelling Engelse media per kind groep 5

Figuur 5: Gemiddeld aantal uur blootstelling Engelse media per kind groep 5 op Controlescholen en VVTO

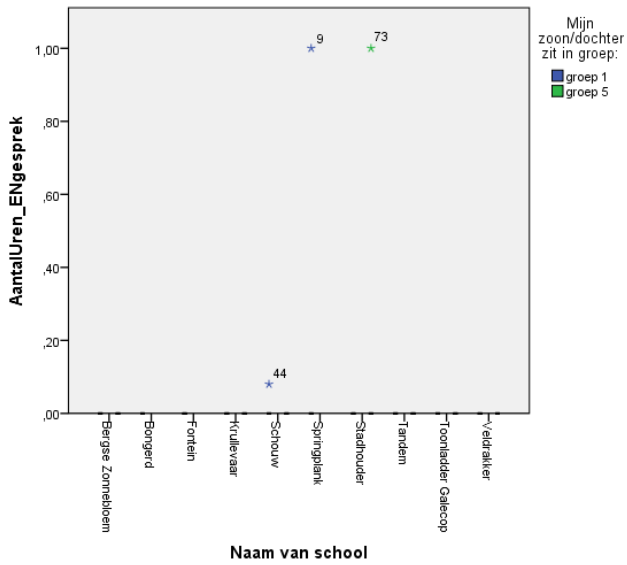

Figuur 6: Gemiddeld aantal uur blootstelling aan Engelse media per kind groep 5 per school

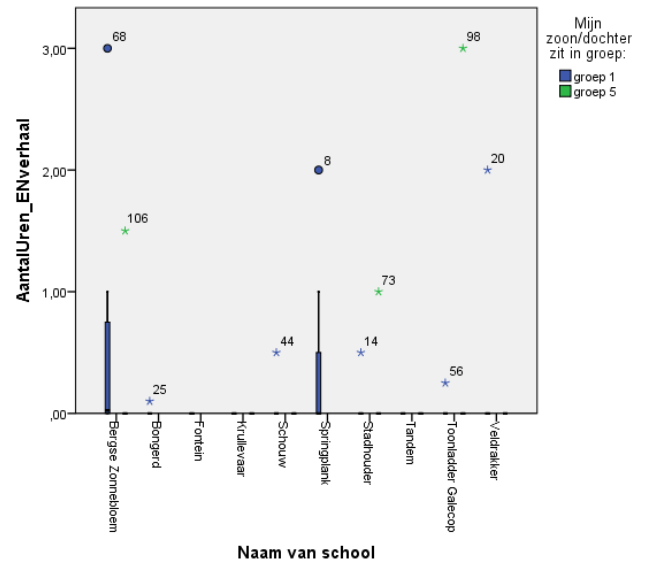

Bijlage 4: Boxplots aantal uur per kind per variabele per school/groep

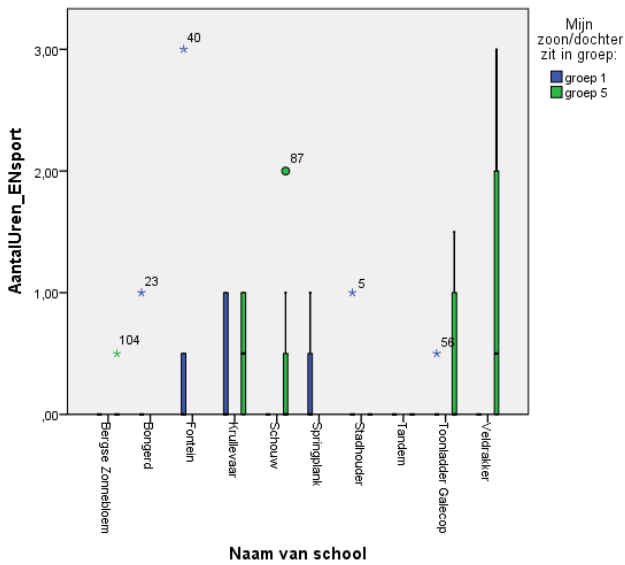
Figuur 7 aantal uren Engelse gesprekken per kind

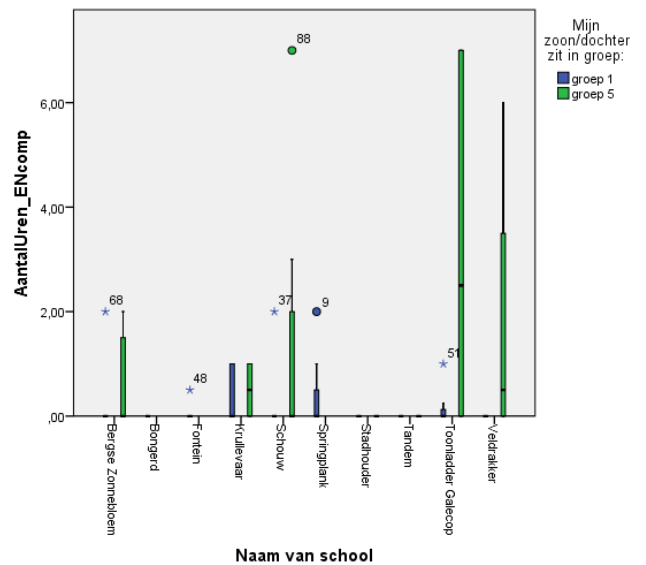
Figuur 8 aantal uren Engelse verhalen per kind

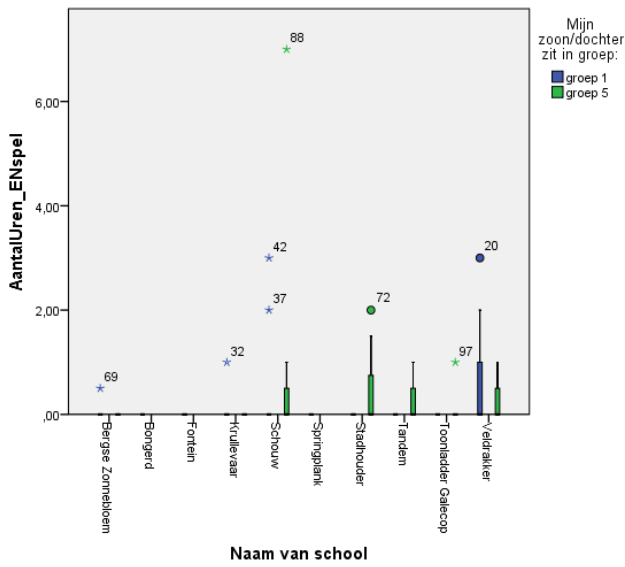
Figuur 9 aantal uren Engelse sportspelletjes per kind

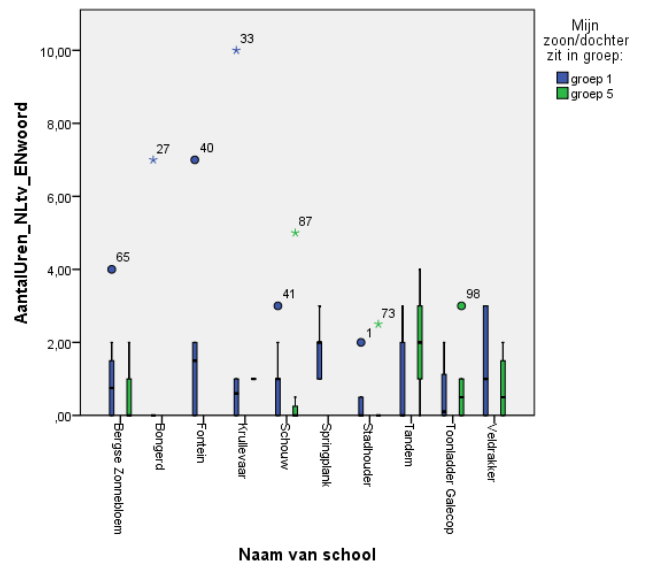
Figuur 10 aantal uren Engelse computerspelletjes per kind

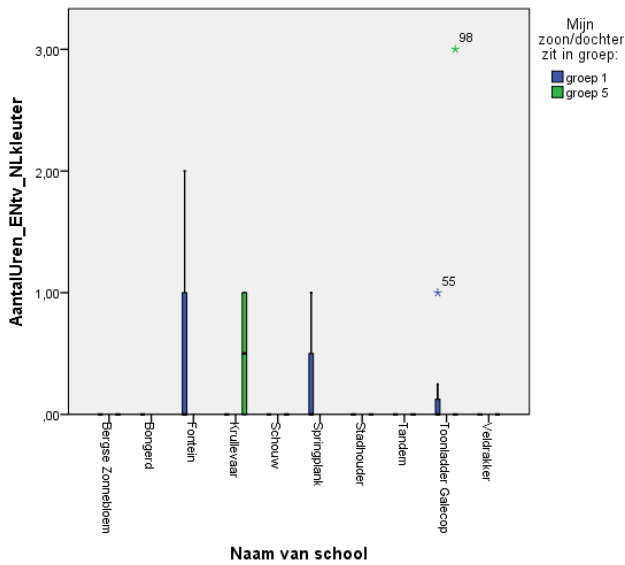
Figuur 11 aantal uren Engelse spelletjes per kind

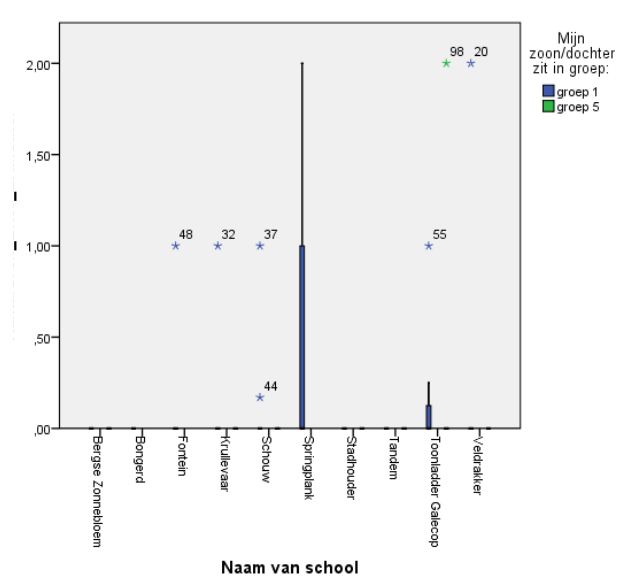
Figuur 12 aantal uren Nederlandse tv-programma's met Engelse woorden per kind

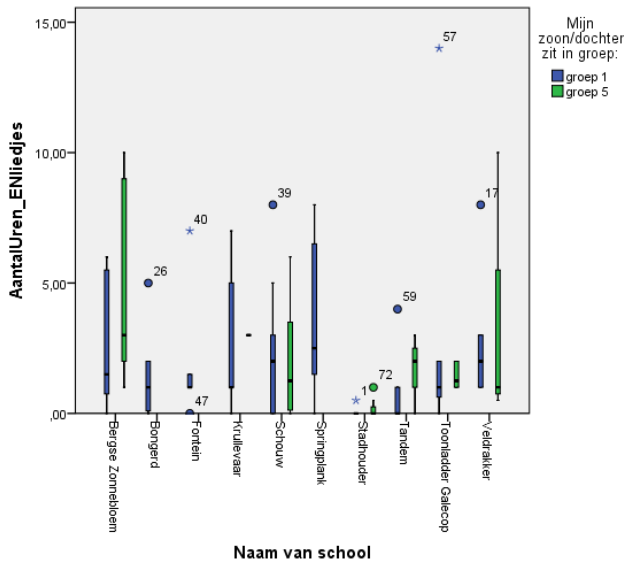
Figuur 13 aantal uren Engelse tv-programma's voor Nederlandse kleuters per kind

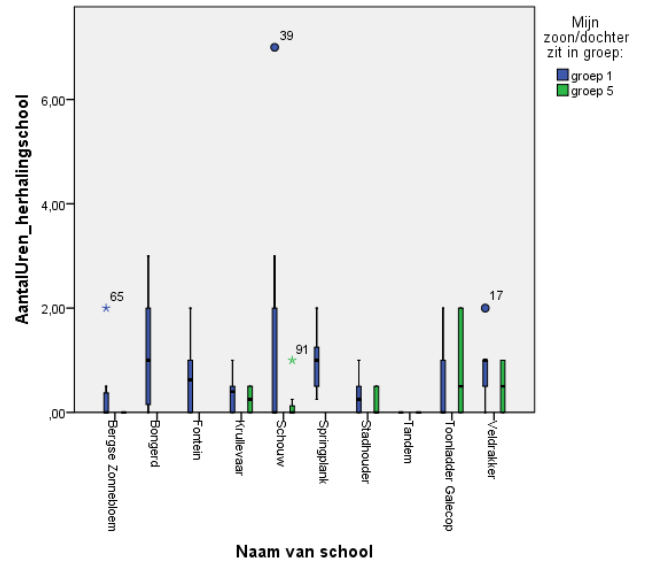
Figuur 14 aantal uren Engelse tv-programma's voor Engelse kleuters per kind

Figuur 19 aantal uren Engelse liedjes per kind

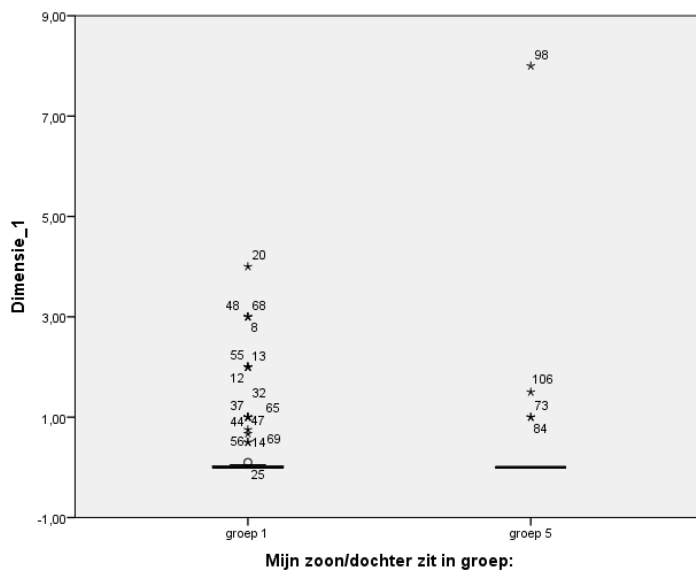

Figuur 20 aantal uren herhaling Engelse schoolles per kind

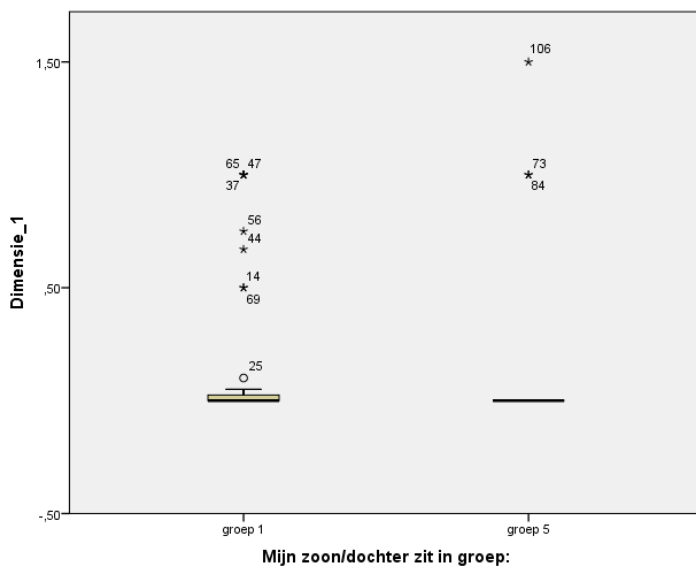

Bijlage 5: Boxplots dimensie Kleuteractiviteiten

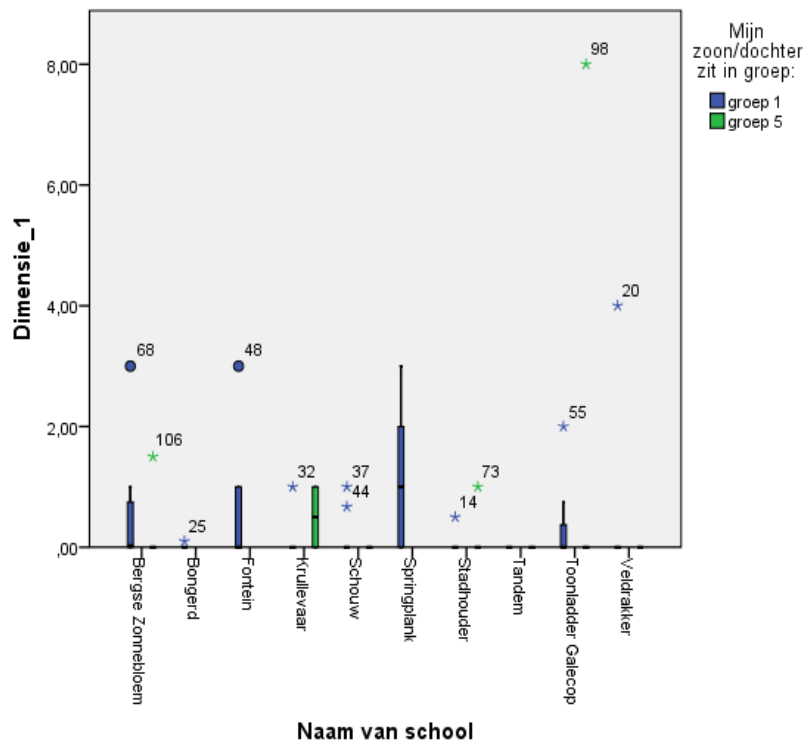
Figuur 21 aantal uren besteedt aan dimensie Kleuteractiviteiten per groep

Figuur 22 aantal uren besteedt aan dimensie Kleuteractiviteiten per groep (ingezoomd)

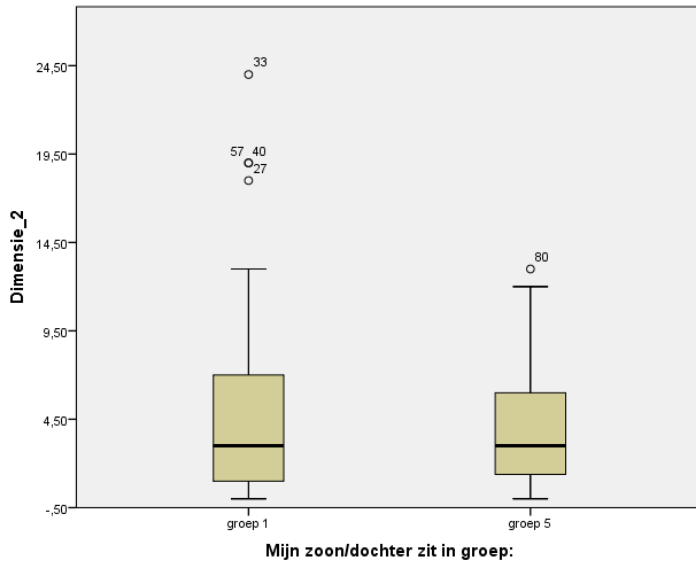

Figuur23 aantal uren besteedt aan dimensie Kleuteractiviteiten per school

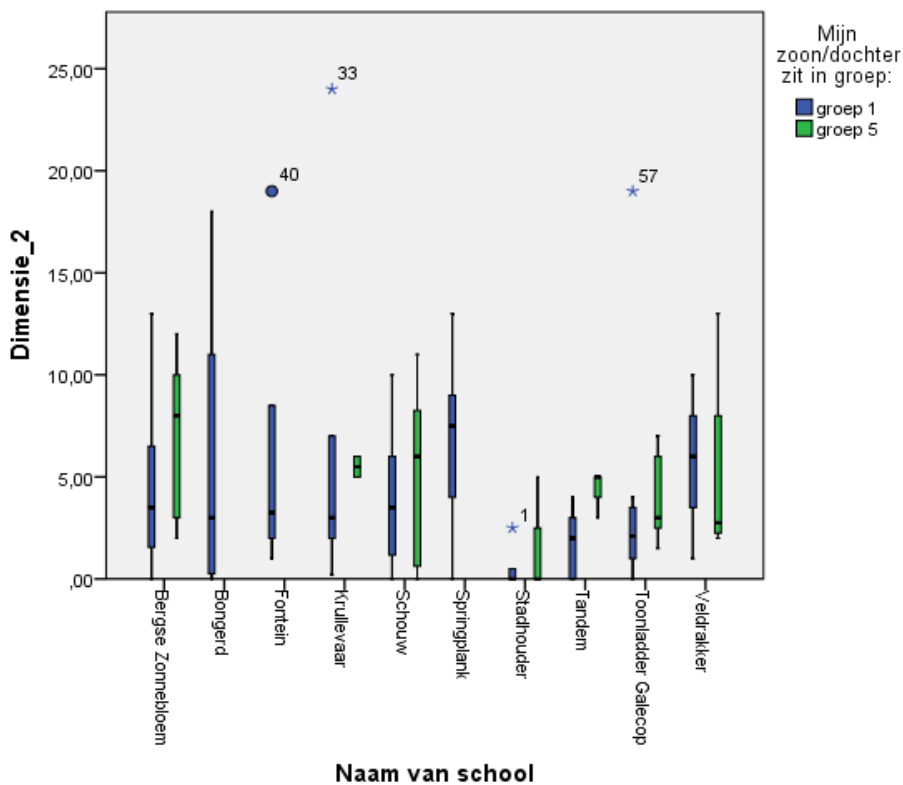

Bijlage 6: Boxplots dimensie Passief Auditief/Visuele media

Figuur 24 aantal uren besteedt aan dimensie Passief Auditief/Visuele media per groep

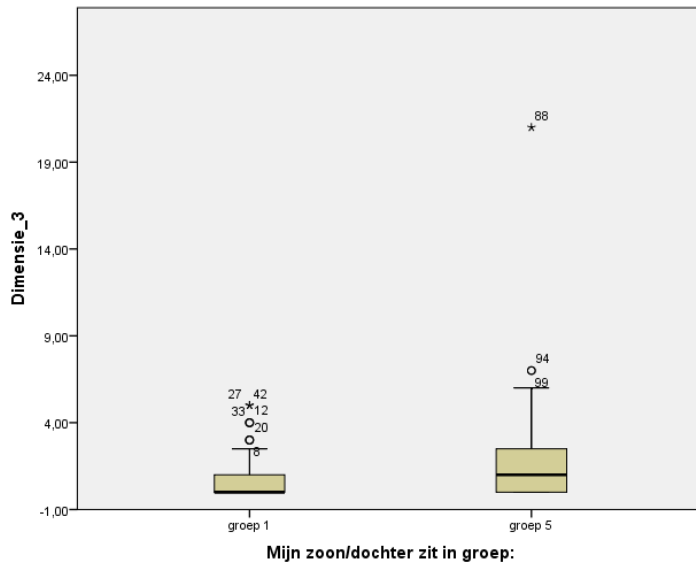

Figuur 25 aantal uren besteedt aan dimensie Passief Auditief/Visuele media per school

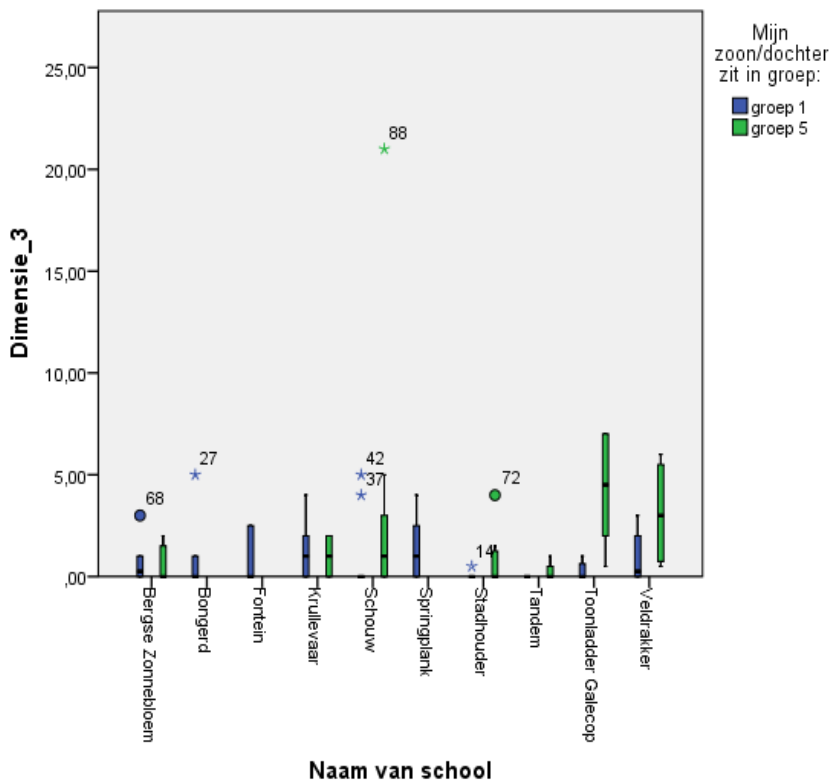

Bijlage 7: Boxplots dimensie Interactieve media

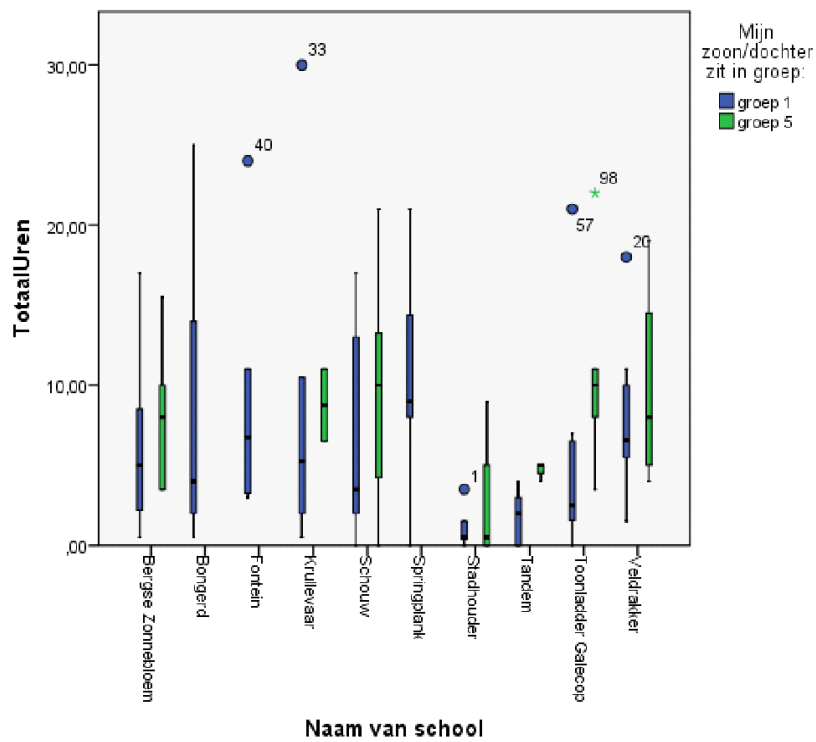
Figuur 26 aantal uren besteedt aan dimensie Interactieve media per groep

Figuur 27 aantal uren besteedt aan dimensie Interactieve media per school

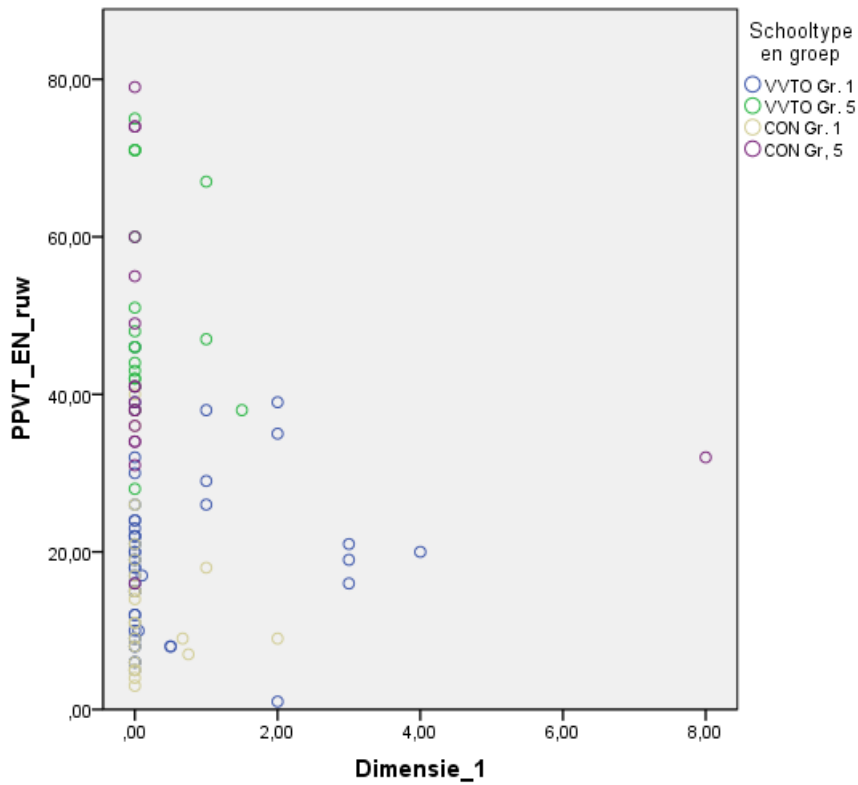

Figuur 28 totaal aantal uren besteedt aan Engelse media per kind per school

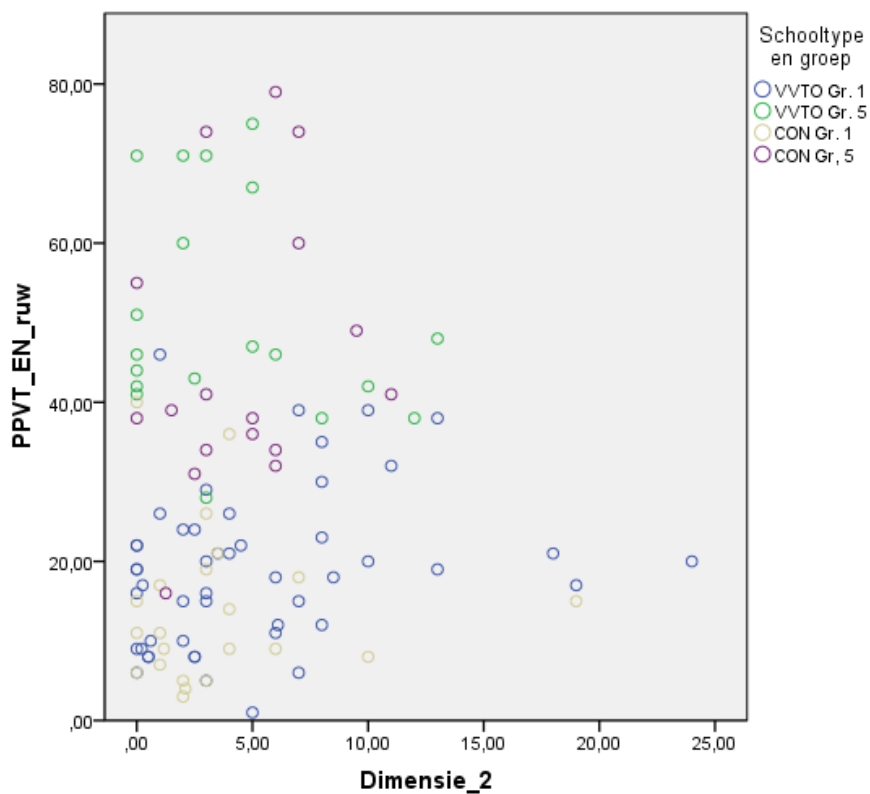

Bijlage 8: Scatterplots Engelse taalvaardigheid per dimensie per kind en school/groep

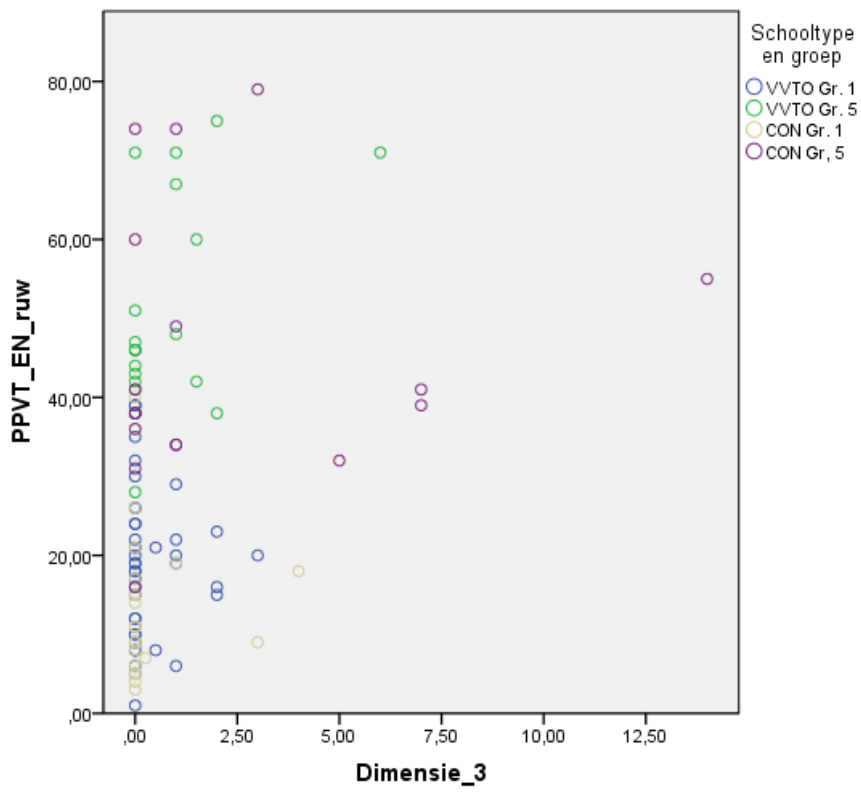
Figuur 29 Engelse taalvaardigheid bij dimensie Kleuteractiviteiten

Figuur 30 Engelse taalvaardigheid bij dimensie Passief Auditief/Visuele media

Figuur 31 Engelse taalvaardigheid bij dimensie Interactieve media

Bijlage 9: Toelichting vragen in vragenlijst

Vraag/categorie	Toelichting/kenmerken
Mondeling contact met Engels	Zoals verhaaltjes, gesprekken met familie/vrienden maar ook herhaling van Engelse les dat op school is behandeld. Hierbij kan het kind passief (naar verhaal luisteren) zijn/haar auditieve vaardigheden verbeteren door de input. Maar ook actief (gesprekken of overhoring) bezig zijn met het Engels en ook zijn/haar mondelinge vaardigheden oefenen.
Engelstalige tv-programma's met ondertiteling	Dit houdt in programma's voor oudere kinderen en volwassenen, voor Engelse kleuters en Nederlandse kleuters. Maar wel allemaal met ondertiteling. Het kind is hierdoor niet alleen auditief geprikkeld, maar ook visueel door de schriftelijke vertaling. De betekenis van een Engels woord is hierdoor makkelijker af te leiden. Deze programma's (vooral voor kleuters bedoeld) bevatten meestal geen alledaags/spontaan taalgebruik, maar wel correct taalgebruik.
Engelstalige tv-programma's zonder ondertiteling	Dit houdt in programma's voor oudere kinderen en volwassenen, Engelse kleuters en Nederlandse kleuters. Maar wel zonder ondertiteling. Het kind is hierdoor alleen auditief geprikkeld (en visueel door bewegende beelden) geprikkeld. Hierdoor is het moeilijker voor het kind om achter de betekenis van het woord te komen, sinds er geen vertaling is. Deze programma's (vooral voor kleuters bedoeld) bevatten meestal geen alledaags/spontaan taalgebruik, maar wel correct taalgebruik.
Engelstalige filmpjes op computer of tablet	Dit houdt in filmpjes met of zonder ondertiteling. Denk bijv. aan Youtube filmpjes. Deze filmpjes bevatten veelal alledaags taalgebruik van het Engels en zijn daardoor niet altijd correct gebruikt. Afhankelijk van de ondertiteling, wordt het kind alleen auditief geprikkeld.
Engelstalige liedjes	Denk aan radio of mp3-speler. Het kind kan hier passief (door alleen te luisteren) of actief (door mee te zingen) bezig zijn met het Engels. Hierdoor kan het kind de uitspraak van het Engels oefenen. Tevens kan de melodie, intonatie en herhaling van tekst in liedjes helpen om de tekst beter te onthouden.

Engelstalige spelletjes	Dit houdt in sport-, avontuur- en simulatiecomputerspelletjes. Het kind is hierbij passief betrokken doordat hij/zij alleen Engels hoort. Maar ondertussen is hij/zij wel actief bezig met het spel.
Nederlandse tv-programma's met Engelse woorden	Zoals het educatieve programma Dora voor kleuters. Dit specifieke programma is interactief en daardoor ook leerzaam voor kleuters. Zij worden op een speelse manier betrokken bij het leren van (Engelse) woordjes, waarbij ze auditief en visueel gestimuleerd worden.
Computerspelletjes met toetsenbordgebruik	Hierbij wordt het toetsenbord gebruikt om het spelletje te spelen. Alleen de handen/vingers zijn dus actief in gebruik. Dit kunnen zowel Engelstalige als Nederlandstalige spelletjes zijn. Bij deze spelletjes kan er schriftelijke input van de taal aanwezig zijn, bijv. tekst in conversaties/uitleg. Ook kan er auditieve input aanwezig zijn in de vorm van geluiden/gesproken conversaties.
Spelletjes op Wii, Xbox of Playstation	Voor het spelen van deze spelletjes kan gebruikt worden gemaakt van een console, waarbij alleen je handen/vingers actief zijn, of door de beweging van je hele lichaam. Dit laatste kan mogelijk worden gemaakt met behulp van speciale consoles die je in je handen houdt (zoals op de Wii of Playstation) maar ook handsfree d.m.v. een camera (zoals op de Xbox). Deze spelletjes zijn veelal Engelstalig (met of zonder ondertiteling) en bevatten vaak auditieve en schriftelijke taal. Kinderen zijn dus vooral passief bezig door te luisteren, maar actief door te spelen. Een uitzondering zijn spellen waarbij je een microfoon gebruikt om te zingen.
Spelletjes op smartphone of tablet	Hiermee worden spelletjes bedoeld op een touchscreen. Het bedienen van deze spelletjes gaat meestal via een "touch" met vingers of pennetje, maar is ook mogelijk zonder (door de smartphone of tablet te kantelen). Hierbij kan er zowel schriftelijke als auditieve input van de Nederlandse/Engelse taal aanwezig zijn.

Appendix 1: Volledige vragenlijst

Radboud Universiteit

De ingevulde vragenlijst kunt u aan de leerkracht van uw kind geven.

Geachte heer/mevrouw,

Deze vragenlijst is bedoeld voor ouders/verzorgers van sommige leerlingen van [NAAM SCHOOL]. [NAAM SCHOOL] doet mee aan een onderzoek naar Engels op de basisschool. Hieronder kunt u meer lezen over dit onderzoek. Wij zijn heel blij dat de school meedoet. Wij zouden het op prijs stellen als u ook uw medewerking zou willen verlenen aan ons onderzoek door deze vragenlijst in te vullen.

Deze vragenlijst is onderdeel van het onderzoek naar Engels op de basisschool. Het onderzoek wordt uitgevoerd door onderzoekers van de Radboud Universiteit.

In de vragenlijst staan vragen over de manier waarop uw kind in het dagelijks leven met Engels in aanraking komt. Daarnaast zijn er vragen over de talen die u zelf spreekt. Wij willen graag een goed beeld krijgen van de dagelijkse praktijk. Daarom vragen wij u om elke vraag of stelling goed te lezen en deze te beantwoorden met de daadwerkelijke situatie in uw gedachten, en niet met de situatie zoals u zou willen dat die is.

U wordt vriendelijk verzocht alle vragen van de vragenlijst in te vullen. Wij zullen uw antwoorden vertrouwelijk en anoniem verwerken. Indien u vragen of opmerkingen heeft, kunt u via het telefoonnummer of e-mailadres hieronder contact met ons opnemen.

Heel hartelijk bedankt voor uw tijd en medewerking!

Namens het onderzoeksteam,

*Claire Goriot
Radboud Universiteit
Afdeling Taalwetenschap
Postbus 9103
6500 HD Nijmegen*

*Email: c.goriot@let.ru.nl
Telefoon: 024-3611668*

Indien u meerdere kinderen heeft die deelnemen aan dit onderzoeksproject, vult u dan voor elk kind de vragenlijst apart in.

Waar in deze vragenlijst 'ouders' staat, bedoelen wij altijd ook 'verzorgers'.

De antwoorden op de volgende vragen gebruiken wij alleen als achtergrondinformatie in ons onderzoek.

1. Welke ouders of verzorgers zijn er in uw gezin?

- a. Moeder (of verzorgster) en vader (of verzorger)
- b. Alleen moeder (of verzorgster)
- c. Alleen vader (of verzorger)
- d. Twee ouders (of verzorgers) van hetzelfde geslacht
- e. Anders, namelijk ...

2. Deze vragenlijst is ingevuld door:

- a. Moeder (of verzorgster) van het kind
- b. Vader (of verzorger) van het kind

3. Naam van mijn zoon/dochter:

4. Geboortedatum van mijn zoon/dochter:

5. Mijn zoon/dochter zit in groep:

De talen die uw kind spreekt

De volgende vragen gaan over de talen waarmee uw kind in aanraking komt.

6. Welke taal spreekt uw kind het meeste met... (geef steeds maar één antwoord per regel)

	Nederlands	Fries/dialect/streektaal	buitenlandse taal (of talen)	niet van toepassing
met u	☐	☐	☐	☐
met de andere ouder/verzorger	☐	☐	☐	☐
met broertjes/zusjes	☐	☐	☐	☐
met opa en oma (1)	☐	☐	☐	☐
met opa en oma (2)	☐	☐	☐	☐
met vriendjes/ vriendinnetjes	☐	☐	☐	☐

7. Spreekt uw kind regelmatig met iemand een buitenlandse taal of Fries, dialect of een streektaal? Zo ja, beschrijf:

1) welke taal (of talen) uw kind spreekt en

2) met wie uw kind deze taal (of talen) spreekt en hoe vaak.

--

8. Hoeveel uur besteedt uw kind BUITEN SCHOOL wekelijks IN TOTAAL aan ...

Zijn één of meerdere van onderstaande activiteiten niet van toepassing op uw kind? Vul dan 0 uur per week in, en kruis n.v.t. (niet van toepassing) aan.

	Aantal uur per week	Dit gebeurt...
Engelstalige verhaaltjes	----- uur/week	☐ N.v.t. ☐ Meestal op 1 dag ☐ Meestal verspreid over meerdere dagen per week ☐ Verspreid over vrijwel iedere dag van de week
Engelstalige gesprekken met familieleden / vrienden	----- uur/week	☐ N.v.t. ☐ Meestal op 1 dag ☐ Meestal verspreid over meerdere dagen per week ☐ Verspreid over vrijwel iedere dag van de week
Engelstalige sport spelletjes (Bijvoorbeeld: Wii Sports)	----- uur/week	☐ N.v.t. ☐ Meestal op 1 dag ☐ Meestal verspreid over meerdere dagen per week ☐ Verspreid over vrijwel iedere dag van de week
Engelstalige avontuur- of simulatie-computerspelletjes (Bijvoorbeeld: SimCity)	----- uur/week	☐ N.v.t. ☐ Meestal op 1 dag ☐ Meestal verspreid over meerdere dagen per week ☐ Verspreid over vrijwel iedere dag van de week

	Aantal uur per week	Dit gebeurt...
Andere (deels) Engelstalige spelletjes: (vul in welke spelletjes)	----- uur/week	☐ N.v.t. ☐ Meestal op 1 dag ☐ Meestal verspreid over meerdere dagen per week ☐ Verspreid over vrijwel iedere dag van de week
Nederlandse tv-programma's met Engelse woorden (Bijvoorbeeld Dora)	----- uur/week	☐ N.v.t. ☐ Meestal op 1 dag ☐ Meestal verspreid over meerdere dagen per week ☐ Verspreid over vrijwel iedere dag van de week
Engelstalige tv-programma's voor Nederlandse kleuters (Bijvoorbeeld: Muzzy)	----- uur/week	☐ N.v.t. ☐ Meestal op 1 dag ☐ Meestal verspreid over meerdere dagen per week ☐ Verspreid over vrijwel iedere dag van de week
Engelstalige tv-programma's voor Engelse kleuters (Bijvoorbeeld: Peppa Pig)	----- uur/week	☐ N.v.t. ☐ Meestal op 1 dag ☐ Meestal verspreid over meerdere dagen per week ☐ Verspreid over vrijwel iedere dag van de week
Engelstalige tv-programma's voor oudere kinderen en volwassenen (series of films) <i>met ondertiteling</i>	----- uur/week	☐ N.v.t. ☐ Meestal op 1 dag ☐ Meestal verspreid over meerdere dagen per week ☐ Verspreid over vrijwel iedere dag van de week
Engelstalige tv-programma's voor oudere kinderen en volwassenen (series of films) <i>zonder ondertiteling</i>	----- uur/week	☐ N.v.t. ☐ Meestal op 1 dag ☐ Meestal verspreid over meerdere dagen per week ☐ Verspreid over vrijwel iedere dag van de week

	Aantal uur per week	Dit gebeurt...
Engelstalige filmpjes op de computer of tablet (bijvoorbeeld via Youtube) met ondertiteling	----- uur/week	☐ N.v.t. ☐ Meestal op 1 dag ☐ Meestal verspreid over meerdere dagen per week ☐ Verspreid over vrijwel iedere dag van de week
Engelstalige filmpjes op de computer of tablet (bijvoorbeeld via Youtube) zonder ondertiteling	----- uur/week	☐ N.v.t. ☐ Meestal op 1 dag ☐ Meestal verspreid over meerdere dagen per week ☐ Verspreid over vrijwel iedere dag van de week
Engelstalige liedjes (bijvoorbeeld popmuziek op de radio)	----- uur/week	☐ N.v.t. ☐ Meestal op 1 dag ☐ Meestal verspreid over meerdere dagen per week ☐ Verspreid over vrijwel iedere dag van de week
Het herhalen van wat uw kind op school heeft geleerd	----- uur/week	☐ N.v.t. ☐ Meestal op 1 dag ☐ Meestal verspreid over meerdere dagen per week ☐ Verspreid over vrijwel iedere dag van de week

8. Zijn er periodes (bijv. tijdens vakanties naar het buitenland of bezoek van familieleden) waarin uw kind (veel) meer Engels hoort dan gewoonlijk? (meerdere antwoorden mogelijk)

Ja, mijn kind hoort *veel meer* Engels: _____ weken per jaar

Ja, mijn kind hoort *meer* Engels: _____ weken per jaar

Nee

Algemene activiteiten

De volgende vragen hebben niet specifiek betrekking op het Engels, maar zijn bedoeld om een indruk te krijgen van de hoeveelheid tijd die kinderen per week thuis aan bepaalde activiteiten besteden. Het maakt daarbij niet uit of deze activiteiten in het Nederlands of in het Engels gedaan worden.

9. Doet uw kind aan een bepaalde sport? Zo ja, welke sport(en) en hoeveel uur per week?

- a. Nee
- b. Ja, de volgende sport(en):

	Welke	Aantal uur per
Sport 1:		
Sport 2:		
Sport 3:		

10. Volgt uw kind muziek en/of zanglesen? Zo ja, hoeveel uur per week (inclusief oefenen)

besteedt uw kind aan zingen of het bespelen van een muziekinstrument?

- a. Nee
- b. Ja, namelijk ..

	Welk instrument/zangles:	Aantal uur per week:
Instrument 1/zangles:		
Instrument 2/zangles:		

11. Vul hieronder in hoeveel tijd per dag uw kind bepaalde spelletjes speelt.

	Tijd per DAG
Computerspelletjes waarbij het toetsenbord gebruikt wordt.	☐ 0 uur ☐ Minder dan 1 uur ☐ 1-2 uur ☐ meer dan 2 uur
Spelletjes op bijvoorbeeld de Wii, X-box of Playstation waarbij kinderen het lichaam moeten bewegen om hun avatar op het scherm in beweging te krijgen.	☐ 0 uur ☐ Minder dan 1 uur ☐ 1-2 uur ☐ meer dan 2 uur
Spelletjes op bijvoorbeeld de Wii, X-box, Playstation of Gameboy waarbij knoppen ingedrukt worden.	☐ 0 uur ☐ Minder dan 1 uur ☐ 1-2 uur ☐ meer dan 2 uur
Spelletjes op de tablet of smartphone.	☐ 0 uur ☐ Minder dan 1 uur ☐ 1-2 uur ☐ meer dan 2 uur

De ouder(s)/verzorger(s)

De volgende vragen hebben betrekking op u, de ouder(s)/verzorger(s).

12. Wat is uw moedertaal?

- a. Nederlands
- b. Fries/streektaal/dialect
- c. Buitenlandse taal

13. Als uw moedertaal niet Nederlands is, hoe vaak (dagelijks, wekelijks, maandelijks, jaarlijks, nooit) en met wie (bijvoorbeeld partner, familie) spreekt u in uw moedertaal?

	Moedertaal	Met	Hoe vaak
Ouder 1/ verzorger 1			

14. Wat is de moedertaal van de andere ouder/verzorger van uw kind?

- a. Nederlands
- b. Fries/streektaal/dialect
- c. Buitenlandse taal
- d. niet van toepassing

15. Als de moedertaal van de andere ouder/verzorger niet Nederlands is, hoe vaak (dagelijks, wekelijks, maandelijks, jaarlijks, nooit) en met wie (bijvoorbeeld partner, familie) spreekt hij/zij in zijn/haar moedertaal?

	Moedertaal	Met	Hoe vaak
Ouder 1/ verzorger 2			

16. Op welke leeftijd bent u begonnen met het leren van Engels? En de andere ouder/verzorger van uw kind?

Ouder 1/verzorger 1: _____

Ouder 2/verzorger 2: _____

17. In welke mate beheerst u de Engelse taal? En de andere ouder/verzorger van uw kind?

Ouder 1/ verzorger 1	Niet/zeer slecht	slecht	redelijk	goed	zeer goed	
verstaaan/begrijpen	☐	☐	☐	☐	☐	
spreken	☐	☐	☐	☐	☐	
Ouder 2/ verzorger 2	Niet/zeer slecht	slecht	redelijk	goed	zeer goed	n.v.t.
verstaaan/begrijpen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
spreken	☐	☐	☐	☐	☐	☐

18. Wat is uw hoogst afgeronde opleiding? En van de andere ouder/verzorger van uw kind?

Ouder 1 / verzorger 1	Ouder 2 / verzorger 2
☐ lager onderwijs (basisschool)	☐ lager onderwijs (basisschool)
☐ lager beroepsonderwijs (lbo)	☐ lager beroepsonderwijs (lbo)
☐ middelbaar algemeen voortgezet onderwijs (mavo)	☐ middelbaar algemeen voortgezet onderwijs (mavo)
☐ middelbaar beroepsonderwijs (mbo)	☐ middelbaar beroepsonderwijs (mbo)
☐ voortgezet algemeen onderwijs (havo, vwo)	☐ voortgezet algemeen onderwijs (havo, vwo)
☐ hoger beroepsonderwijs (hbo)	☐ hoger beroepsonderwijs (hbo)
☐ wetenschappelijk onderwijs (universiteit)	☐ wetenschappelijk onderwijs (universiteit)
☐ anders, namelijk ...	☐ anders, namelijk ...
	☐ niet van toepassing

Dit is het einde van de vragenlijst. Mochten wij toch nog vragen aan u hebben, mogen wij u dan nogmaals benaderen? U kunt uw e-mailadres en/of telefoonnummer hieronder invullen.

E-mailadres:

Telefoonnummer:

Als er zaken zijn die u graag onder de aandacht wilt brengen en die in bovenstaande vragen niet of niet voldoende aan bod zijn gekomen, dan kunt u deze hieronder kwijt.

HEEL HARTELIJK BEDANKT VOOR UW TIJD EN MOEITE!